

OTDK-DOLGOZAT

Bayar Khosbayar
MA

2013

**A TURKISH AIRLINES ÜZLETI TEVÉKENYSÉGE, KÜLÖNÖS
TEKINTETTEL AZ EURÓPAI UNIÓ KIBOCSÁTÁSOK
KERESKEDELMI RENDSZERÉRE**

**THE BUSINESS ACTIVITY OF TURKISH AIRLINES, REGARDING
TO THE EUROPEAN UNION EMISSIONS TRADING SCHEME**

Bayar Khosbayar

Kézirat lezárása: 2012. április 19.

TARTALOMJEGYZÉK

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK	- 1 -
1. BEVEZETÉS	1
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	4
2.1. KÖRNYEZETVÉDELEM A SZÉNDIOXID KIBOCSÁTÁS SZABÁLYOZÁSA ÚTJÁN	4
2.2. A LÉGI KÖZLEKEDÉS KIBOCSÁTÁSA ÉS A SZÉNDIOXID EMISSZIÓS DÍJ	5
2.3. A LÉGI KÖZLEKEDÉS, MINT ESZKÖZ A NEMZETGAZDASÁG ÉLÉNKÍTÉSÉRE	6
3. ANYAG ÉS MÓDSZER.....	8
3.1. A GAZDÁLKODÁSRA VONATKOZÓ FORRÁSADATOK	8
3.2. SZÉNDIOXID KIBOCSÁTÁSI FORRÁSADATOK	8
3.3. MÓDSZER	9
4. EREDMÉNYEK	10
4.1. A TURKISH AIRLINES ÜZLETI TEVÉKENYSÉGE	10
4.1.1. A TK vállalatfinanszírozási gyakorlata.....	14
4.1.3. Az alaptevékenységek jellemzése és teljesítménye	17
4.1.4. A költségek szerkezete és a teljesítménymutatók kapcsolata	26
4.1.5. A szolgáltatás minősítése	31
4.2. A TURKISH AIRLINES SZÉNDIOXID KIBOCSÁTÁSI KVÓTA MENNYISÉGE ÉS A VÁRHATÓ HATÁS	33
5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	36
6. PERSPEKTÍVÁK	39
ÖSSZEFOGLALÓ	41
IRODALOMJEGYZÉK.....	43
MELLÉKLETEK	I
1. MELLÉKLET: A MALÉV ZRT. GAZDÁLKODÁSÁNAK JELLEMZŐI: NETTÓ ÁRBEVÉTEL, ÜZEMI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE ÉS MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (MRD Ft), HOSSZÚ ÉS RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK (2004-2010)	II
2. MELLÉKLET: A TÖRÖKORSZÁGI LÉGIKÖZLEKEDÉS JELENTŐSEBB SZEREPLŐI.....	III
3. MELLÉKLET: A TURKISH AIRLINES FLOTTA ÖSSZETÉTELE ÉS SZERKEZETE	IV
4. MELLÉKLET: A TURKISH AIRLINES 1% FELETTI RÉSZVÉNYHÁNYADÁT BIRTOKOLÓ RÉSZVÉNYESEK (ISZTAMBULI ÉRTÉKTŐZSDE, 2012. MÁRCIUS 28.)	V
5. MELLÉKLET: A THYAO RÉSZVÉNY ÁRFOLYAMÁNAK NEGYEDÉVES ALAKULÁSA AZ ESEMÉNYEK TÜKRÉBEN	VI
6. MELLÉKLET: A TURKISH AIRLINES THYAO RÉSZVÉNYEINEK NYERESÉGE AZ ISZTAMBULI ÉRTÉKTŐZSDÉN, 2002. ÉS 2011. ÉV KÖZÖTT	VII
7. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA AZ UTASFORGALMI TELJESÍTMÉNYEK – BEVÉTELI UTAS- KILOMÉTER (RPK), ELÉRHETŐ BEVÉTELI UTAS-KILOMÉTER (ASK), FÉRŐHELY KIHASZNÁLTSÁG (PLF %) - KISZÁMÍTÁSÁHOZ	VII

8. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA AZ ÉVEK ÁRBEVÉTELBELI SZIGNIFIKANCIA MEGÁLLAPÍTÁSÁRA.....	VIII
9. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA A RÉGIÓK ÁRBEVÉTELBELI SZIGNIFIKANCIA MEGÁLLAPÍTÁSÁRA.....	IX
10. MELLÉKLET: KÉTMINTÁS T-PRÓBA A RÉGIÓK KÖZÖTT SZIGNIFIKÁNS KÜLÖNBSÉGEK KIMUTATÁSÁRA.....	X
11. MELLÉKLET: ADDITÍV TREND SZÁMÍTÁS MUNKATÁBLA, HAVI UTAS SZÁM (FŐ) ALAPJÁN 2007. JANUÁR ÉS 2011. SZEPTEMBER KÖZÖTT	XI
12. MELLÉKLET: ADDITÍV TREND SZÁMÍTÁS MUNKATÁBLA, HAVI TEHERFUVAROZÁS SÚLYA (TONNA) ALAPJÁN 2007. JANUÁR ÉS 2011. SZEPTEMBER KÖZÖTT	XII
13. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA AZ ÉVEK KÖZÖTTI RPK ÉRTÉKBELI KÜLÖNBSÉGEK MEGÁLLAPÍTÁSÁRA.....	XIII
14. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA AZ ÉVEK KÖZÖTTI PLF (%) ÉRTÉKBELI KÜLÖNBSÉGEK MEGÁLLAPÍTÁSÁRA.....	XIV
15. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA A HAVI PLF (%) ÉRTÉKEK NEGYEDÉVES CSOPORTJAI KÖZÖTTI SZIGNIFIKANCIA MEGÁLLAPÍTÁSÁRA	XV
16. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA AZ ÜZEMANYAG EREDETŰ KÖLTSÉGMUTATÓK KISZÁMÍTÁSÁHOZ	XVI
17. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA A MINŐSÍTÉSI PONTSZÁMOK ÖSSZEHASONLÍTÁSÁRA.....	XVII
18. MELLÉKLET: KÉTMINTÁS T-PRÓBA MUNKATÁBLA A MINŐSÍTÉSI PONTSZÁMOK ÖSSZEHASONLÍTÁSÁRA.....	XVIII
19. MELLÉKLET: A TURKISH AIRLINES EGT CÉLÁLLOMÁSAI: A REPÜLÉSI TÁVOLSÁG (KM), A MENETREND SZERINTI JÁRATOK SZÁMA (DB) ÉS A MEGTETT REPÜLÉSI ÚT (KM)	XIX
20. MELLÉKLET: AZ EGT TERÜLETÉRE INDÍTOTT MENETREND SZERINTI JÁRATOK GYAKORISÁGA (TURKISH AIRLINES, 2011/2012. TÉL ÉS 2012. NYÁR).....	XX
21. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA A SZÉNDIOXID MINIMUM KIBOCSÁTÁSI SZCENÁRIÓJÁNAK KISZÁMÍTÁSÁHOZ	XXI
22. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA A SZÉNDIOXID GYAKORLATI KIBOCSÁTÁSI SZCENÁRIÓJÁNAK KISZÁMÍTÁSÁHOZ	XXIII
23. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA A SZÉNDIOXID MAXIMUM KIBOCSÁTÁSI SZCENÁRIÓJÁNAK KISZÁMÍTÁSÁHOZ	XXV

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat: A légi közlekedés fajsúlya Európában (2006): Foglalkoztatottság és GDP részesedés
2. táblázat: A Turkish Airlines leányvállalatai és a tevékenységi köre (Isztambul, 2011. szeptember 31.)
3. táblázat: A széndioxid kvóta mennyisége és várható költsége, valamint a hatása a Turkish Airlines gazdálkodására
1. ábra: Az üvegházhatású gázok kibocsátása az Európai Unióban gazdasági szektoronként
2. ábra: A Turkish Airlines flotta szerkezete (keskeny és széles törzsű gépek)
3. ábra: A THYAO részvény árfolyam nyereségének alakulása (Turkish Airlines, 2002-2011)
4. ábra: A konszolidált pénzügyi eredmények alakulása (Turkish Airlines, 2002-2010)
5. ábra: A bevételi utas-kilométer (RPK), a reál GDP és a légi utasforgalom alakulása (Turkish Airlines, 2006-2011)
6. ábra: A reál GDP (vízszintes tengely) és a bevételi utas-kilométer (RPK) (függőleges tengely) közötti összefüggés
7. ábra: Nettó árbevétel régiónkénti megoszlása (Turkish Airlines, 2004-2011, M USD)
8. ábra: A havi utas szám (fő/hónap) szezonalitása (Turkish Airlines, 2007-2011)
9. ábra: A Turkish Cargo által fuvarozott teher súlyának (tonna/hónap) szezonalitása (Turkish Airlines, 2007-2011)
10. ábra: A bevételi utas-kilométer teljesítmény összehasonlítása (kétmintás t-próba; Turkish Airlines, 2007-2011)
11. ábra: Az utasforgalom férőhely kihasználtságának (PLF%) kimutatása negyedéves időszakokban (Turkish Airlines, menetrend szerinti járatok, 2007-2011)
12. ábra: A költségek struktúrája (Turkish Airlines, 2002-2010)
13. ábra: Az üzemanyag eredetű költségek időbeli alakulása (Turkish Airlines, 2002-2011)
14. ábra: Összefüggés az üzemanyag eredetű mutatók között (Brent olaj hordónkénti ára, egy hordó üzemanyaggal megtett bevételi utas-kilométer, az üzemanyag kiadás részaránya az összes kiadáson belül)
15. ábra: A nettó árbevétel (M USD) és a költségek (M USD) viszonya (Turkish Airlines, 2004-2010)
16. ábra: Az összes költség (M USD; vízszintes tengely) és a nettó árbevétel (M USD; függőleges tengely) közötti összefüggés
17. ábra: A régió vezető légitársaságainak szolgáltatás minősítése egy internetes véleményező fórum alapján (A hivatalos ranglista helyezése: 2. Etihad Airways 7. Qatar Airways 8. Emirates 17. Deutsche Lufthansa 29. Turkish Airlines)

1. BEVEZETÉS

A globalizálódó világban a fejlett és a fejletlen régiók kapcsolt viszonyrendszerében a légi közlekedés jelentős szerepet játszik. Megkérdőjelezhetetlen továbbá, hogy a legkorszerűbb technológiák és infokommunikációs rendszerek támogatásával maga a légi közlekedés képes a makro földrajzi régiók között átjárást biztosítani, ezáltal elősegítve a fejletlen nemzetgazdaságok bekapcsolódását a globális fejlődés előnyeit leginkább kihasználni képes nemzetgazdaságok hálózatába.

Köztudott, hogy a légi közlekedés legjelentősebb bevételét a személyszállítás adja, amelynek nagysága feltételezhetően szorosan korrelál a világturizmussal. Napjainkban a tudományos és üzleti világ egyre inkább igényt tart olyan infrastruktúrával rendelkező városokra, ahol megbízható közbiztonság mellett rendezheti a két-háromévente sorra kerülő szakmai fórumait. Az International Congress and Convention Association (ICCA) statisztikája szerint a világon 2001. és 2010. év között az Amerikai Egyesült Államokban szervezték a legtöbb konferenciát, évente átlagosan 646 db-ot. A ranglistán a 2-5. helyen Németország (440 db), Spanyolország (356 db), az Egyesült Királyság (360 db) és Franciaország (365 db), valamint Törökország (100 db) 20. helyen megtalálható. A városok tekintetében 2010-ben Bécsben 154, Barcelonában 148, Párizsban 147 és Isztambulban 109 db konferenciát szerveztek (ICCA, 2011).

A légiközlekedési komplett rendszer – a repülőterek, az infokommunikációs hálózat, a földi kiszolgálás - kialakítása és fenntartása azonban igen költségigényes és jelentős mértékű infrastrukturális fejlesztéssel jár. Mindez érzékelteti azt, hogy nemcsak előnyei vannak a légiközlekedésnek, de kétségtelen, hogy igenis komoly környezetszennyezési forrásként van számon tartva. Egyes becslések szerint a légi közlekedés a világ széndioxid kibocsátásának 12%-áért felelős, míg a személyi járműforgalom 45%-ban, a teherszállítás 30%-ban, a hajózás 7%-ban, valamint a vasúti közlekedés és a belvizek 6%-ban részesül a kibocsátásból (Pels, 2010, 8-2. ábra).

Az utóbbi években a nemzetközi szervezetek - az ENSZ és az EU - az egyre hangsúlyosabbá váló éghajlatváltozás (felmelegedés) szabályozására és a társadalom számára elfogadható eredmények elérésére nagy erőfeszítéseket tesznek. Ezen világpolitikai törekvéseknek köszönhetően születtek a Kyotói Egyezmény és a fejlett országok üvegházhatású gáz

kibocsátás szabályozására Annex-I, valamint az EU Kibocsátások Kereskedelmi Rendszere (EU ETS).

Az Európai Unió klímavédelmi programja keretében az EU ETS 2005-ben került bevezetésre, amelynek az első kereskedelmi szakasza 2007. december 31-ig tartott. Az érvényben levő második szakasz az idén január 1-től egy új, a légitözlekedési kibocsátás kereskedelmi fejezetével bővült, amelyben azon légitözrmű-üzemeltetők kötelezettek, akik az Európai Gazdasági Térség - az Európai Unió 27 tagállama, valamint Izland, Liechtenstein, Norvégia - repölötteri területéről, illetve területére indítanak járatokat.

A légitözrmű-üzemeltetők számára uniós szinten 2012. évben 212 892 053, illetve 2013. évtől kezdve 208 502 526 tonna CO_{2equivalent} mennyiség ingyenesen kerül kiosztásra (2011/389/EU határozat 1. (1) és (2) cikke). Az érintett államokban a kijelölt nemzeti irodák foglalkoznak a kvóta rendszerrel, így Magyarországon az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség, Németországban pedig a Deutsche Emissionshandelsstelle (Dehst).

Az előzetes regisztráció után az EU már kiadta résztvevő légitözrmű-üzemeltetők névjegyzékét (Official Journal of the European Union, 2012).

A Turkish Airlines és a leányvállalata a Sun Express 2012. évtől a németországi, a BH Airlines pedig 2013. évtől a svédországi rendszerből kapják az ingyenes kvóta mennyiséget. Németországban 2012. évben 42 836 650 (az uniós keret 20,12%-a), 2013. évtől évente 40 472 703 (az uniós keret 19,41%-a) tonna CO_{2equivalent} az ingyenesen kiosztható kvótakeret (<http://www.dehst.de>).

A légitözlekedési szektor egészére nézve a változó gazdasági környezet újabb és rugalmas alkalmazkodást, követelve a túlélést. Ebben sikeresek és sikertelenek egyaránt megtalálhatóak. Elemezve az utóbbi évtized statisztikai adatait megállapítható, hogy Európában a mai napig összesen 77 légitársaság megszűnt létezni. Az okok a működési jogosultság fel nem újítása, visszavonása és felfüggesztése (36 db), illetve fuzionálás (13 db), bezárás (14 db), valamint a csőd (14 db) (itravelnet.com Travel Directory, 2012). Ez utóbbi ok miatt utoljára a Malév és a Spanair légitársaságok szüntették meg a működésüket, csődbe mentek. A Malév esete tanulságos lehet azon légitársaságok számára, amely majdnem teljes mértékben állami tulajdonban vannak (1. melléklet). Általánosságban elmondható, hogy az állami tulajdonban levő gazdasági társaságok politikai befolyásoltság alatt kényszerülnek gazdálkodni állandóan változó tulajdonosi és menedzsment háttér mellett. Összehasonlító vizsgálatok egyértelműen azt mutatják, hogy a szolgáltatás minősége és a vevői elégedettség

tekintetében az állami légitársaságok jelentős lemaradásban vannak a magán és vegyes tulajdonúakhoz képest (López-Bonilla - López-Bonilla, 2008).

Mint látható, hogy az amúgy is állandó útkeresés jellemezte, ugyanakkor dinamikusan fejlődő légiközlekedési szektor egy újabb állomáshoz érkezett. Ez az állapot természetesen nem szokatlan a TK számára, ugyanis a fejlődéstörténetét elemezve jó alkalmazkodó képességre tettek szert (Turkish Airlines, 2010).

A jelen tanulmányom keretében a Turkish Airlines üzleti tevékenységét elemzem a gazdálkodási eredmények és a kibocsátás kereskedelmi szabályozása ismeretében. Továbbá a felismerhető vállalati stratégia mentén vizsgálom és elemzem azokat a működési területeket (flotta szerkezete, repülési útvonal-hálózat), ahol ugyan a gazdaság külső környezetében előre tervezett változások – például a széndioxid kibocsátás mennyiségbeli szabályozása - várhatóak, de kellő ismeret hiányában a vállalat fejlődésére gyakorolt hatása összetetten jelenik meg.

Rendelkezésemre álló forrásadatok felhasználásával az Európai Gazdasági Térségre (összesen 49 célállomás) koncentráltan végzem az emisszió költségnövelő számításait, alapul véve a személyszállításra vonatkozó trendszámítást.

A fentiek ismeretében a dolgozatom célkitűzései a következők:

1. Annak megállapítása, hogy mennyi a várható széndioxid kibocsátása az Európai Gazdasági Térség területén üzemeltetett Turkish Airlines légi utasforgalomnak, és helytálló-e a számításaim alapján meghatározott kvóta mennyiség.
2. Annak vizsgálata és megértése, hogy milyen hatással van/lesz a széndioxid kibocsátással kapcsolatos kiadás a Turkish Airlines gazdálkodására.
3. Annak vizsgálata és megismerése, hogy a 2006. évtől kezdődően a felkészülési idő alatt a Turkish Airlines tudott-e sikeres stratégiát kidolgozni az emissziós adó várható hatásának kezelésére.
4. Felismerhetőek-e az alkalmazkodást elősegítő változtatások a technikai, gazdasági és üzletpolitikai téren egyaránt.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Az irodalmi feldolgozás célja, hogy rámutasson azokra a stratégiaiilag fontos működési célterületekre, ahol a jól kidolgozott, reálisan megvalósítható üzleti stratégia mentén kiaknázhatóak magában a szervezetben (Turkish Airlines és a leányvállalatai) és a gazdasági környezetében (Isztambul város, infrastruktúra, az üzleti szféra és a nemzetgazdaság) rejlő versenyképességet elősegítő tényezők.

2.1. KÖRNYEZETVÉDELEM A SZÉNDIOXID KIBOCSÁTÁS SZABÁLYOZÁSA ÚTJÁN

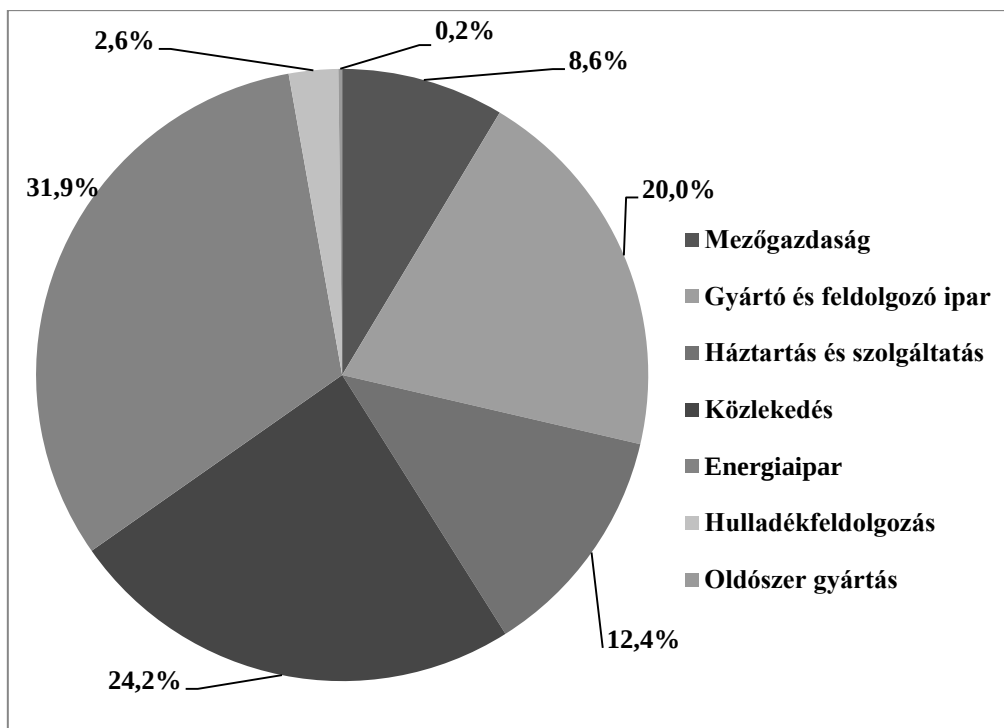
Az éghajlatvédelem és a kapcsolódó környezetvédelmi intézkedések eredményeképpen a következő körkép rajzolódik ki.

Jelenleg a világon összesen 29847,563 millió tonna CO₂ kibocsátás (100%) különböző szabályozási kvótarendszereken keresztül kerül ellenőrzés alá. Részekre bontva a fejlett nemzetgazdaságok az Annex-I keretében 18112,126 (60,68%) és az EU-27 keretében 5032,232 (16,68%), valamint az EU Kibocsátások Kereskedelmi Rendszerében (EU ETS) 1967,387 millió tonna CO₂ (6,59%) került meghatározásra (Nagy, 2011).

Ez utóbbi rendszerben a nemzetközi légi közlekedés 212,892 millió tonna CO₂ (0,71%) kibocsátással részesedik, amely hatálya az Európai Gazdasági Térségre kiterjedően már 2012. január 1-től érvényes a légi jármű-üzemeltetők részére (UBM, 2012).

Mint látható, hogy az Európai Unió igenis vezető szerepet tölt be az éghajlatvédelemben. Bizonyításul szolgál, hogy az EU ETS keretében 2005-ben 362 millió tonna CO₂ kereskedelmet bonyolítottak 7,2 milliárd EUR értékben. Továbbá a kereskedett széndioxid mennyiség 2006-ban már elérte az egy milliárd tonnát, 2007-ben 1,6 és 2008-ban pedig 3,1 milliárd tonna volt. Összességében az európai kereskedés a világ kereskedelmi mennyiségének 73%-át teszi ki, 92,4 milliárd EUR értékben (European Communities, 2008).

Az intézkedések során az Európai Unió a gazdasági szektorok kibocsátását is figyelembe veszi. A 2007. évi széndioxid kibocsátási adatok (European Environment Agency, 2007) szerint az energiaipar (31,9%), a közlekedés (beleértve a nemzetközi légi közlekedés és hajózás) (24,2%), a gyártó és feldolgozó ipar (20,0%), valamint a háztartás és a szolgáltató szektor (12,4%) tartozik a legnagyobb kibocsátók közé. A mezőgazdaság pedig 8,6%-kal részesedik az Európai Unió széndioxid kibocsátásából (1. ábra)

1. ábra: Az üvegházhatású gázok kibocsátása az Európai Unióban gazdasági szektoronként

Forrás: European Environment Agency (2007) alapján saját szerkesztés

2.2. A LÉGI KÖZLEKEDÉS KIBOCSÁTÁSA ÉS A SZÉNDIOXID EMISSZIÓS DÍJ

Egyes becslések szerint a légiközlekedési szektor a világ széndioxid emissziójának 3%-áért felelős, viszonyítva a közlekedés 15%-hoz képest (UBM, 2012).

A statisztikai adatok szerint Törökországban belföldön a polgári légi közlekedés széndioxid kibocsátása 2006. és 2009. években 4,555 (10,3%) és 5,226 (11,0%) millió tonna, míg a közúti fuvarozás 37,703 (84,9%) és 40,171 (84,6%), a vasút és a hajózás együttesen 2,134 (4,8%) és 2,081 (4,4%) millió tonnával részesedik (Turkish Statistical Institute, 2011, p. 49.). Következésképpen elmondható, hogy a Turkish Airlines a belföldi piacon jelenlevő 8 légitársasággal együtt a Törökország széndioxid emissziójának 11%-áért felelős (2. melléklet).

A Nemzetközi Légi Szállítási Szövetség (IATA) becslése szerint az EU ETS rendszerben 2012. évben az emissziós pótdíj 13 EUR/tonna egységgel számolva a 900 millió EUR összeget éri el, amely majd a periódus végén, 2020. évben 2,8 milliárd EUR-ra emelkedik

(IATA, 2011). Logikailag állítható, hogy az üzemanyag árának emelkedése, vagy azzal egyenlő mértékű emissziós adóterhelés magasabb útiköltséghez, a járatok gyakoriságának csökkenéséhez, és magasabb férőhely kihasználtsághoz vezet, ezáltal a hatékonyabb üzemanyag felhasználást eredményezve. Ez az állítás felveti a légitársaságok repülési hálózat kialakításának kérdését is, vagyis a pontról-pontra (oda-vissza), vagy a gyűjtő-elosztó hálózat előnyösebb kihasználásbeli kereteltolódást okozhat (Brueckner – Zhang, 2010).

Az új adó mind a jogi, mind a számviteli szempontokból új szemléletű módszertant és más jellegű hozzáállást kíván. Erre vonatkozóan az alábbi megállapítások szolgálnak megoldási javaslatul.

“A standardok elemzése után megállapíthatjuk, hogy a jelenleg érvényes nemzetközi számviteli előírások nem teszik lehetővé az emissziós jogok egyértelmű besorolását és értelmezését.” (Reizinger – Ducsay, 2012, p. 62.)

2.3. A LÉGI KÖZLEKEDÉS, MINT ESZKÖZ A NEMZETGAZDASÁG ÉLÉNKÍTÉSÉRE

A világon a légi közlekedés meghatározó szerepet játszik a foglalkoztatás tekintetében. Összesen 32 millióan vannak alkalmazásban, amelyek közül 5,5 millió fő közvetlenül a légitársaságoknál és a repülőterekben, 6,3 millió fő közvetetten és további 2,9 millió fő a gyártásban, valamint a légi közlekedés katalizálta turizmusban még 17,1 millió fő dolgozik (ATAG, 2008). Tehát megvitathatatlan ezen üzleti szektornak a régiók fejlődését meghatározó fajsúlya.

Tovább elemezve a következő képet mutat az európai régióban a gazdasági szerepe. A 2006. évi adatok szerint az európai légi közlekedés (Európa: 50 ország és 731 millió fő lakos) 34%-ban hozzájárult a világ GDP-termeléséhez, amely hozzávetőleg 321,2 milliárd USD-t jelent. Természetesen ezt a teljesítményt a légi közlekedés a kapcsolódó iparágakkal együtt oly módon érte el, hogy összességében 1526189 fő dolgozik, akik közül a repülőterekben közvetlenül 464 141 fő (30,4%), a légitársaságoknál 748 070 fő (49%), valamint a repülőgépiparban 313 978 fő (20,6%) (Oxford Economics calculations, 2008).

A közvetett és indukált/generált munkahelyek számát is figyelembe véve a légi közlekedés a világ foglalkoztatottságában 4 202 480 fővel (24%-kal) részesedik, ami egyben jelzi az üzletág fajsúlyát is (1. táblázat).

1. táblázat: A légi közlekedés fajsúlya Európában (2006): Foglalkoztatottság és GDP részesedés

Terület	Foglalkoztatottság (fő)			GDP (M USD)		
	Közvetlen	%	Összesen*	Közvetlen	%	Összesen*
Repülőterek	156 000	10,2	409 500	17 542	14,9	46 048
Repülőtéri egyéb	308 141	20,2	808 869	13 399	11,4	35 172
Légitársaságok	748 070	49,0	1 963 683	52 724	44,7	138 400
Repülőgépipar	313 978	20,6	1 020 428	34 349	29,1	111 633
Mindösszesen	1 526 189	100,0	4 202 480	118 014	100,0	331 253

Megjegyzés: Összesen* = Közvetlen + Közvetett + Indukált foglalkoztatottság és GDP részesedés

Forrás: Oxford Economics calculations (2008) alapján saját szerkesztés

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Ebben a fejezetben a dolgozat érdemi részeinek összeállításához felhasznált forrásadatok és az adatfeldolgozás módszertani ismertetésére kerül sor. Meg kell jegyezni, hogy a Turkish Airlines honlapján fellelhető információk szolgáltatnak elsődleges adatokat, amelyek közül a befektetőknek szóló fejezet (Corporate - Investor relations) kiemelt figyelmet érdemel.

3.1. A GAZDÁLKODÁSRA VONATKOZÓ FORRÁSADATOK

A nemzetközi számviteli gyakorlat elterjedésének megfelelően (Bárány – Varsányi, 2010) a Turkish Airlines konszolidált pénzügyi beszámolóit párhuzamosan a US GAAP (2003-2006) és az IFRS (2003-napjaink) nemzetközi számviteli standardok szerint készülték el. Az angol nyelvű beszámolók elérhetőek a www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/report/financial-report címen, amelyeket 2011. június 11-től folyamatosan töltöttem le. Ezen forrásadatok adják a vállalat pénzügyi és működési elemzéseinek alapját. Továbbá eltérések és ellentmondások ellenére a társaság tevékenységét bemutató előadás anyagok és forgalmi adatok is szolgáltattak információkat, amelyek szintén a www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/presentation és www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/traffic-result címeken hozzáférhetőek.

A THYAO tőzsdei (Istanbul Stock Exchange) adatokat részben www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/share-information alatt, részben a pénzügyi beszámolókból nyertem.

3.2. SZÉNDIOXID KIBOCSÁTÁSI FORRÁSADATOK

A számítások elvégzéséhez az alábbi adatbázisok alapul szolgáltak:

- Kibocsátási kvóta mennyiség és a kapcsolódó forrásadatok <http://www.dehst.de>
- Fajlagos CO₂ kibocsátási forrásadatok <http://www.tripbase.com/flight-Co2-calculator>,
<http://archive.defra.gov.uk/environment/business/reporting/pdf/passenger-transport.pdf>
(2008 Guidelines to Defra's GHG Conversion Factors: Methodology Paper for Transport Emission Factors, July 2008)
- A repülési távolság és idő számítása <http://www.travelmath.com/>
- Menetrendek elérése <http://www4.thy.com/timetable/timetable.tk?lang=en>

3.3. MÓDSZER

A széndioxid kibocsátási kvóta megállapításához az alapadatokból számítottam mennyiségbeli értékeket, amelyeket minden paraméter alá képlet formájában feltüntettem. Így például a K1 (Fajlagos CO₂ kibocsátás, tonna/fő) és a FH (Férőhely kapacitása, fő/gép) szorzata adja a K2-t az egy repülőgép CO₂ kibocsátását (tonna/gép).

	Célállomás (Isztambulból)	Fajlagos CO ₂ kibocsátás	Egy repülőgép CO ₂ kibocsátása	Járatok száma	Éves CO ₂ kibocsátás		Utasszám
					egy útra	retúr	retúr
		tonna/fő	tonna/gép	darab/év	tonna	tonna	fő
		K1	K2=K1*FH	K3	K4=K2*K3	K5=2*K4	K6=2*K5*FH
Rövid táv							
1.	Amszterdam (AMS)	0,206	25,956	1309	33 976	67 953	329 868
2.	Athén (ATH)	0,050	6,300	1092	6 880	13 759	275 184

Az éves kibocsátások összege (ΣK5, tonna) és az ingyenesen kapható mennyiség különbözete (1 054 382 tonna CO₂) adja a megvásárolandó mennyiséget (641 500 tonna CO₂).

Üzleti év	Éves kvóta mennyiség (t CO ₂)	
	ingyenes	vásárlás
2012	1 054 382	641 500

A megvásárolandó kvóta mennyiség bekerülési értéke az alábbi képlet alapján került kiszámításra a kétféle egységár esetén:

Bekerülési érték = [az aukciós díj (0,004 EUR/t CO₂) + az egységár (6,942 EUR/t CO₂)] × a szükséges kvóta mennyiség (641 500 tonna CO₂) = 4 455 856 EUR

Bekerülési érték = [az aukciós díj (0,004 EUR/t CO₂) + az egységár (13,625 EUR/t CO₂)] × a szükséges kvóta mennyiség (641 500 tonna CO₂) = 8 742 998 EUR

Üzleti év	Aukciós díj		Bekerülési érték				Mind összesen	
	EUR/t CO ₂	Összesen (EUR)	Egységár EUR/t CO ₂		Összesen (EUR)		EUR	
2012	0,004	2 566	6,942	13,625	4 453 290	8 740 432	4 455 856	8 742 998

A statisztikai elemzések elsősorban a varianciaanalízisre, a két-mintás t-próbára és a regresszió analízisre alapultak, amelyekhez a Statisztikai példatár (Törcsvári, 2009) és a hozzá kapcsolódó Excel alapú munkatáblákat használtam.

4. EREDMÉNYEK

4.1. A TURKISH AIRLINES ÜZLETI TEVÉKENYSÉGE

A Turkish Airlines Török Köztársaság nemzeti légitársasága, amelynek központja Isztambul városa mellett Atatürk nemzetközi repülőtéren van. A társaság belföldön 40, a világon pedig 149 útvonalon indítanak járatokat Isztambuli és Ankarai központból egyaránt.

A Turkish Airlines tagja a Nemzetközi Légi Szállítási Szövetségnek (International Air Transport Association IATA) és az európai 34 légitársaságot tömörítő Európai Légitársaságok Szövetségének (Association of European Airlines AEA). (Megjegyzés: a továbbiakban a dolgozat szövegében az IATA kódja szerint TK a Turkish Airlines rövidített neve.)

Továbbá 2006. év óta a Star Alliance tagja, és szövetségben egymással a világ 26 légitársasága 4386 repülőgéppel évente 653,62 millió fő utasforgalmat bonyolít 1290 légikikötőben, 167,18 milliárd USD árbevétel mellett a világ 189 országába (Star Alliance, <http://www.staalliance.com/en/about/airlines/>).

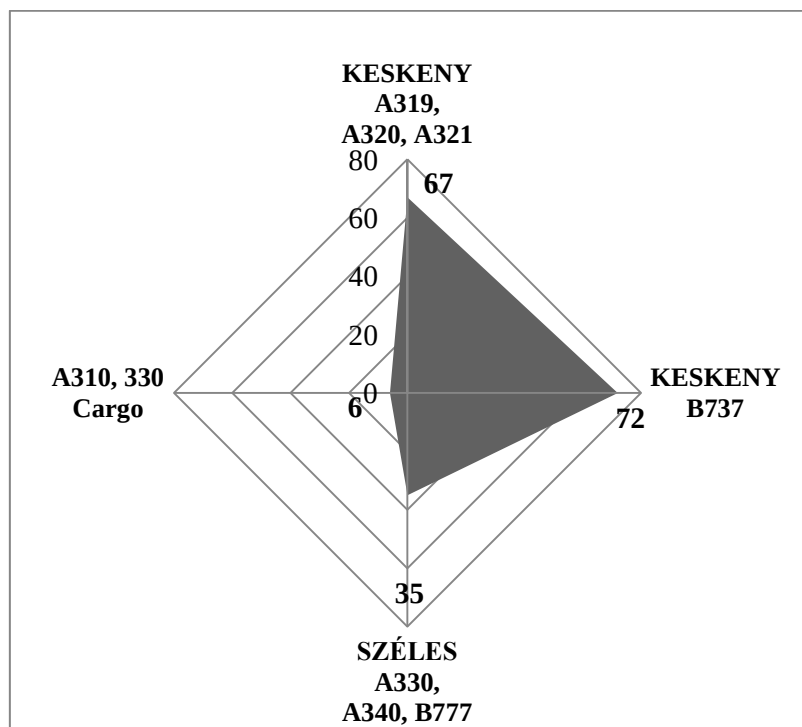
A Turkish Airlines 49,12%-ban állami és 50,88%-ban részvényesi tulajdonú cég, amely 1933. évi alapítása óta több szervezeti-szerkezeti reform után 2005. évben véglegesen a mostani gazdálkodási formáját öltette fel.

A vállalat pénzügyi mérlege a konszolidált pénzügyi beszámolók alapján az alábbi adatokkal jellemezhető:

Mérleg főösszeg (2011. év)	6519 M EUR
Törzstőke (2011. év)	527 M EUR
Adózás előtti eredmény (2010. év)	184 M EUR
Mérleg szerinti eredmény (2010.év)	144 M EUR
Alkalmazottak száma (2011. év)	18283 FŐ.

A technikai hatékonyság elérése megfelelő összetételű és szerkezetű flotta nélkül elképzelhetetlen lenne a légitársaságok számára. Ebből a szempontból bemutatom a TK légiflottáját. 90 db Airbus és 84 db Boeing utasszállító, valamint 6 db teherszállító repülőgépből áll, az átlag élettartam 6,4 év (3. melléklet). Mint jelezve a társaság terjeszkedési stratégiáját, még 53 db utasszállító gép került megrendelésre 597,7 M EUR értékben, egészen 2015. évi szállításra.

A repülési távolság tükrében a flotta 139 db (67 db Airbus, 72 db Boeing) keskeny és 35 db (23 db Airbus, 12 db Boeing) széles törzsű gépekre bontható (2. ábra).

2. ábra: A Turkish Airlines flotta szerkezete: keskeny és széles törzsű gépek

Forrás: saját szerkesztés

A vállalat összesen 12 leányvállalatból áll, és a légi utas szállítási alaptevékenység mellett a légiközlekedés üzletág működtetéséhez szükséges valamennyi tevékenység majdnem teljes vertikumát vonultatja fel. Így például a karbantartás és szervizelés, charter (SunExpress) szolgáltatások mellett a repülőgép kabin berendezéseinek forgalmazása (TCI Kabin, Uçak Koltuk Üretimi San. Ve Tic. A.Ş.) ugyanúgy tartozik a tevékenységi körébe, mint az utaskísérők és a pilóták oktatása és képzése, valamint a vendéglátás (THY Do&Co).

Tekintettel a vállalat terjeszkedési stratégiájára, már 1994-ben 49%-os tulajdonrészt szerzett, 9,5 millió EUR alapító tőkével a Bosnia Hercegovina Airlines-ben (BH Airlines). Ezen stratégiai fontosságú lépés a jelen esetben jól jöhet a társaság számára az Európai Gazdasági Térség legészakiabb célállomások eléréséhez. Ilyen megfontolásból a BH Airlines az EU ETS-ben svédországi kibocsátási kvótarendszerben vesz részt 2013. évtől, ami arra enged következtetni, hogy a skandináv térségbeli utas szállítás elsődlegesen a BH Airlines feladata lenne.

A Deutsche Lufthansa-val közös vállalat, Sun Express 30 repülőgéppel charter járatokat indít jellemzően a nyári turista szezonban, amikor a legtöbb utas Németországból, illetve a Távol-Keletről Németországon keresztül jön. Így a Sun Express Németországban 2012. évben 643 118 tonna CO₂ kvóta kerettel rendelkezik.

Az egyre növekvő üzemanyag eredetű költségek hatékony kezelése céljából 2009. évben 50% tulajdonrészt szerzett az OPET társaságban. Az OPET tagja a KOÇ Holdingnek, amely 2010-ben a világ legjobb 500 vállalat listáján 273. helyen állt (Éves bevétel 28,8 M USD, nyereség 9,1 M USD, Mérlegfőösszeg 44,3 M USD) (<http://money.cnn.com/magazines/fortune>). Továbbá az Isztambul-Atatürk, Izmir-Adnom Menderes, Antalya, Milas-Bodrum és Isztambul Sabiha Gökçen repülőtereket látja el üzemanyaggal (www.opet.com.tr).

A TK üzleti kockázat-menedzsmentjének egyik sarkalatos pontja az üzemanyag eredetű költségek – elsősorban üzemanyag és kenőolajok ára vonatkozásában – minél hatékonyabb kezelése, illetve kézben tartása. A számításaim szerint 2010-ben a nyersolaj világpiaci ára és a belső ár közötti különbözethez közel 50,6 millió USD megtakarítást érthetett el, ami feltételezhetően nagyban hozzájárulhatott a technikai/költség hatékonyság növeléséhez.

Világpiaci ár	Belső ár	Hordónkénti árkülönbség	Éves üzemanyag felhasználás 1/6-a	Éves megtakarítás
USD/hordó	USD/hordó	USD	hordó	USD
180	170	-10	3 375 268	-33 752 680
150	160	-10	3 375 268	-33 752 680
120	116	-4	3 375 268	-13 501 072
90	90	0	3 375 268	0
60	63	3	3 375 268	10 125 804
30	36	6	3 375 268	20 251 608
			összesen	-50 629 020

Forrás: a világpiaci és belső árak <http://www.turkishairlines.com/tr-TR/kurumsal/faaliyet-raporu/2010/en/m-6-12.html> alapján saját számítás

A TK leányvállalatokba befizetett alaptőkéje mintegy 391,5 millió EUR. Rendelkezésre álló adatok szerint 2011-ben az első 7 működő leányvállalat 1703,8 millió EUR árbevétel mellett 47,7 M EUR adózott eredményt ért el (2. táblázat).

2. táblázat: A Turkish Airlines leányvállalatai és a tevékenységi köre (Isztambul, 2011. szeptember 31.)

	Leányvállalat	Alapítási év	Tulajdon hányad	Befizetett alaptőke	Árbevétel	Adózott eredmény	Tevékenység
			%	M EUR	M EUR	M EUR	
1.	Sun Express	1989	50	33,5	470,2	8,5	Légi utasforgalom
2.	Bosnia Hercegovina Airlines	1994	49	9,5	12,2	-4,4	Légi utasforgalom
3.	THY Teknik A.Ş.	2006	100	211,1	257,1	21,5	Karbantartó szerviz
4.	THY Do&Co İkrâm Hizmetleri A.Ş.	2007	50	11,9	143,4	11,4	Vendéglátás
5.	P&W T.T. Uçak Bakım Merkezi Ltd. Şti	2008	49	91,0	55,7	-9,0	Motor karbantartás, javítás
6.	TGS Yer Hizmetleri A.Ş.	2008	50	4,8	97,7	12,4	Földi kiszolgálás
7.	THY OPET Havaçılık Yakıtları A.Ş.	2009	50	19,9	667,5	7,3	Légiközlekedés üzemanyag ellátása
8.	Goodrich-THY Teknik Servis Merkezi Ltd.	2010	40	2,9	n.a.	n.a.	Karbantartó szerviz
9.	HABOM A.Ş.	2011	100	0,1988	n.a.	n.a.	Karbantartó szerviz és generál javítás
10.	TCI Kabin İçi Sistemleri San. ve Tic. A.Ş.	2011	51	1,5	n.a.	n.a.	Kabin interiőr termékek
11.	Uçak Koltuk Üretimi San. Ve Tic. A.Ş.*	2011	50	0,0398	n.a.	n.a.	Repülőgép ülés termékek
12.	Turbine Teknik Gaz Türbinleri Bakım Onarım A.Ş.	2011	50	5,2	n.a.	n.a.	Karbantartó szerviz
Összesen				391,5	1703,8	47,7	

Forrás: a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standard (Capital Markets Board IFRS) szerinti 2011. év III. negyedévi beszámoló, <http://www.turkishairlines.com/en-int/investor-relation/report/financial-report>; KILIÇ C. és ÇELEBİ S.: 2011. évi tevékenység értékelő beszámoló, (32. és 35-41. diák) alapján saját szerkesztés

A Turkish Airlines törekszik arra, hogy Európa és Afrika között kapcsolóként szeretne egy olyan szerviz technikai bázist létrehozni, amely kiszolgálja a többi légitársaság gépeit is. E cél elérésére öt leányvállalat tevékenykedik a nemzetközi piacon.

4.1.1. A TK vállalatfinanszírozási gyakorlata

A Turkish Airlines már 1990 óta tőzsdén bejegyzett vállalat, részvénytársasági formában. Az üzleti politikájából és a stratégiai lépésekből egyértelműen kiderül, hogy jól felismerik a tőkepiac által kínált forrásbevonás előnyeit, és az adott lehetőséget ki is használják. Erre utal időnkénti kötvénykibocsátás is, így például utoljára, 2010. év II. felében újabb 200 millió darabbal növelte a tőzsdén bevezetett mennyiséget.

Vizsgálva a TK részvénykereskedését az Isztambuli Értéktőzsdén, 2012. március 28-i állapot szerint a részvényárfolyam 0,78 EUR/db és 58,36 millió EUR értékben közel 595,8 millió db részvény van forgalomban. A TK részvénykereskedéssel kapcsolatban meghatározta, hogy az 1%-ot meghaladó mennyiség adás-vétele esetén a fő részvényesi (közkézhányad 49,66%) engedélyre szükséges.

THYAO	EUR
Részvény árfolyam	0,78
Éves maximum ár	1,18
Éves minimum ár	0,60
Fair érték	0,78
Kapitalizáció (M EUR)	58,36
Közkézhányad	49,66%
Bevezetett mennyiség (M db)	595,884

Forrás: a www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/share-information/share-price alapján saját szerkesztés

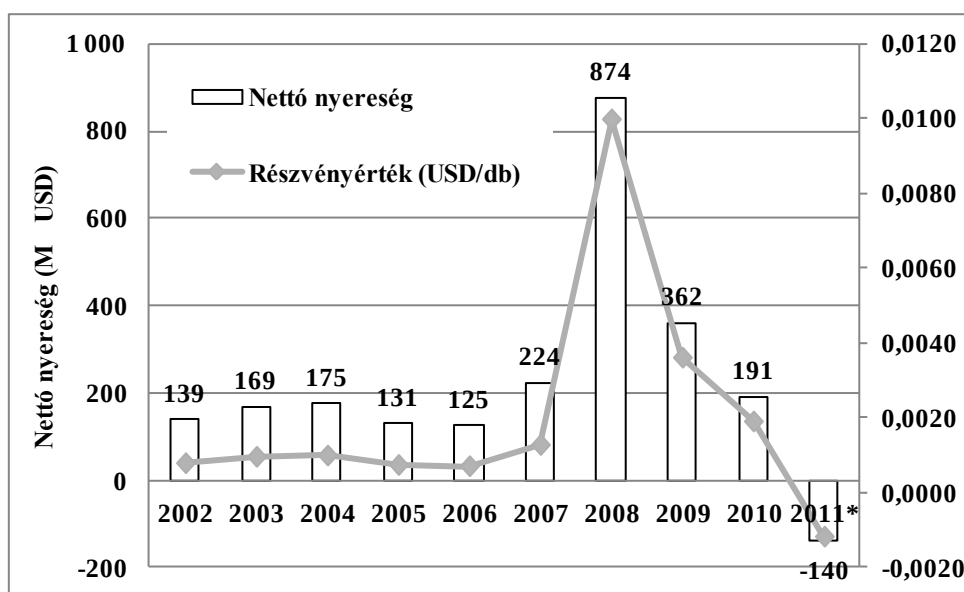
Megvizsgálva a részvényesek összetételét megállapítható, hogy 15 részvényes összesen 580,024703 millió db részvénnyel rendelkezik, amely névértékben 459,380 milliárd EUR és az összes részvény 90,22%-át teszi ki. A gazdálkodási forma tekintetében az 1-7. részvényesek bankok és befektető társaságok, a THYAO részvények 75,49%-át birtokolva 384,3 milliárd EUR névértékben (4. melléklet). Néhány részvényes üzleti partner is egyben, így például a legnagyobb részvényes, Citibank egy megnyert tender útján megvalósíthatta a pénzforgalom racionalizálási projektet, amelynek eredményeként az online bankrendszer és a reálidő mérleg révén költségmegtakarítás mellett jelentős papír-alapú kibocsátás csökkenést is sikerült elérni (Citibank, 2010).

Továbbá a Garanti Bankasi a TK Miles&Smiles programjának hitelezője, amely intézménnyel 2012. január 2-án a hitelszerződést még 5 évre aláírták (5. melléklet).

Nettó árfolyam nyereség

Évente átlagosan 225 M USD nyereséget értek el 2002. és 2011. év között, 0,002 USD részvény névérték mellett. Tendencia szerint minden évben közel azonos volt a nyereség, kivéve 2008. évben, amikor szokatlanul magas árfolyambevételt értek el, 222 M USD értékben (6. melléklet).

Ez utóbbi árfolyam nyereség nagyban megnövelte az üzemi tevékenység eredményét és a mérleg szerinti eredményt is. Ettől az esettől eltekintve az isztambuli részvény piaci tevékenysége stabil, és a több éves részvény piaci tapasztalat pedig sikeresen hozzájárul a vállalatfinanszírozás kérdésében megoldásként. Általánosságban megállapítható, hogy a nyereségképzés az osztalék megtartásának mellőzésével további finanszírozásban bevonásra kerül.

3. ábra: A THYAO részvény árfolyam nyereségének alakulása (Turkish Airlines, 2002-2011)

Forrás: a 2003-2010. évi CMB IFRS és US GAAP konszolidált beszámolók alapján saját szerkesztés, <http://www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/report/financial-report>). Letöltve: 2011.

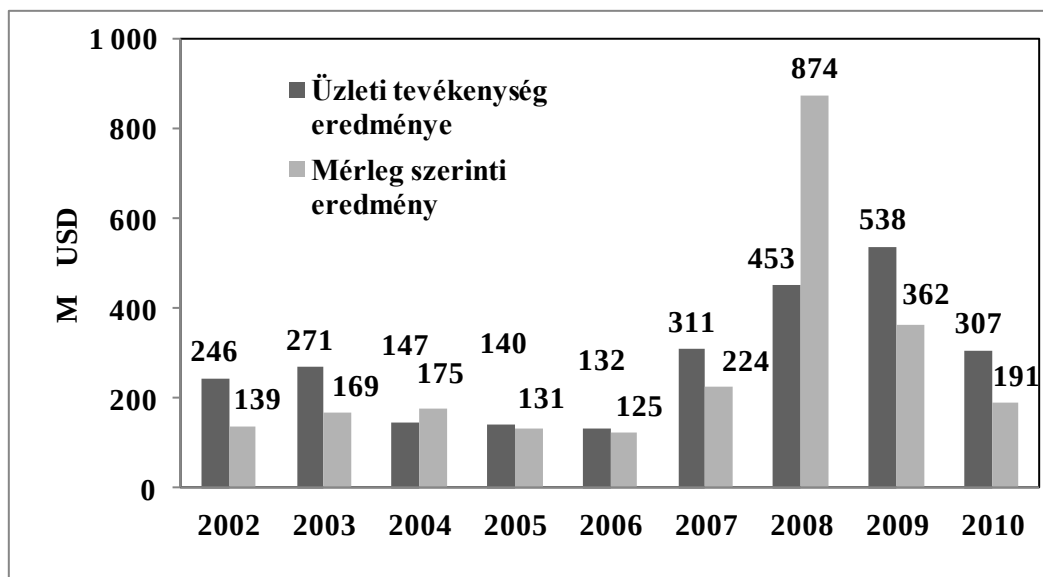
június 12., 2012. április 9.

4.1.2. Konszolidált pénzügyi eredmények

Elemezve a 2002-2010. évek pénzügyi mutatóit egyértelműen megállapítható, hogy a társaság minden évben nyereséget produkált. Tendenciát nézve 2002. évtől kezdve 2006. évvel bezárólag közel azonos eredményt értek el, például a mérleg szerinti eredmény 2002-ben 139 M USD, míg 2006-ban 125 M USD volt. Az új menedzsmen élén Temil Kotil, az Egyesült Államokban műszaki diplomát szerzett vezérigazgatóval 2005-ben megkezdte az új stratégiai pályára való átállást, és agresszív terjeszkedési üzletpolitikát folytat, amelynek végrehajtásához megnyeri a kormány támogatását. A hatás látszik is az eredményekben. Az utoljára 2010. évben az üzemi tevékenység eredménye 307 M USD, míg a mérleg szerinti eredmény 191 M USD volt.

Összességében évente átlagosan az üzemi tevékenység eredménye 283 M USD (± 140 M USD, vagyis 50%-os szórás), a mérleg szerinti eredmény pedig 266 M USD (± 239 M USD, vagyis 90%-os szórás).

Meg kell jegyezni, hogy az átlag értékeket befolyásolta az a tény, hogy 2008. évben szokatlanul magas árfolyambevételt, 222 M USD értékben értek el.

4. ábra: A konszolidált pénzügyi eredmények alakulása (Turkish Airlines, 2002-2010)

Forrás: a 2003-2010. évi CMB IFRS és US GAAP konszolidált beszámolók alapján saját szerkesztés, <http://www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/report/financial-report>). Letöltve: 2011. június 12., 2012. április 9.

4.1.3. Az alaptevékenységek jellemzése és teljesítménye

A fejezetben a légitársaság alapvető üzlet tevékenységnek a személyszállítás és teherfuvarozás teljesítmény-alapú értékelése kerül megtárgyalásra, különös tekintettel a bevételi utas-kilométer és a férőhely kihasználtság mutatókra.

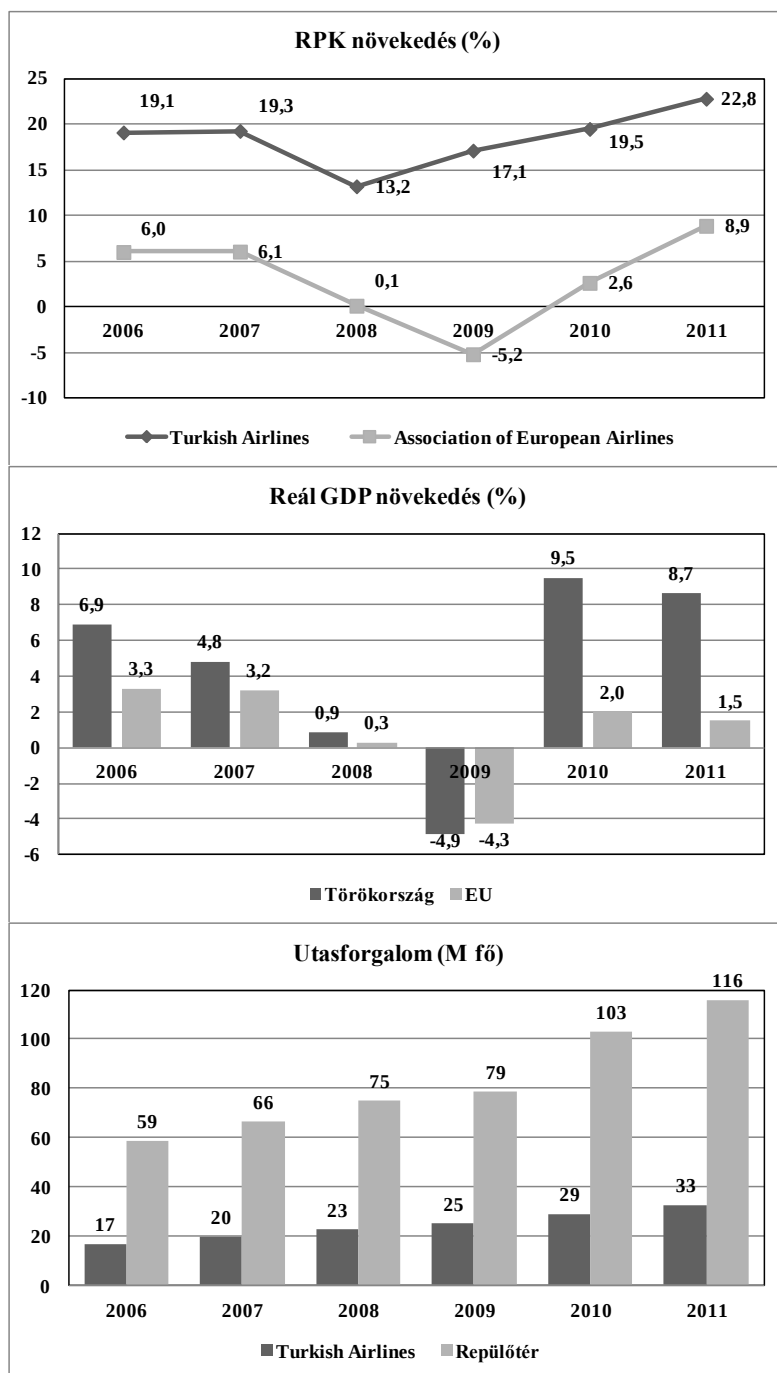
A működési jellemzők (bevételi utas-kilométer, utasforgalom) alakulása

A Turkish Airlines az Európai Légitársaságok Szövetségének (AEA) tagja, így célszerűnek tartottam a TK és a szövetség által elért bevételi utas-kilométer (RPK) értékeket összehasonlítani (7. melléklet).

Abszolút értékben a TK az RPK 25379 (2006) és 58876 (2011) millió km, míg az AEA pedig 699515 (2006) és 834690 (2011) millió km volt. Az összehasonítás alapját képező RPK növekedés vonatkozásában azonban merőben eltérnek a százaléértékek (5. ábra RPK növekedés (%)). E tekintetben a Turkish Airlines 2006-ban 19,1%-os, 2008-ban 13,2%-os és 2011-ben 22,8%-os növekedést ért el, ami tendenciálisan töretlennek mondható. A jelenleg 34 légitársaságból álló szövetség növekedése viszont nem stabil, ugyanis a 2006-2007-ben elért 6% körüli érték 2009-ben drasztikusan leesve -5,2%-os értéket, majd 2011-ben 8,6%-os növekedést könyvelhettek el. Abból adódhat az egyenetlenség, hogy feltételezhetően a légi szövetség tagjai eltérően teljesítenek a növekedési potenciáljuknak megfelelően.

A nemzetgazdasági teljesítmény egyik mutatója a GDP. Ezért e tekintetben is megvizsgáltam az Európai Unió és Törökország reál GDP-jének alakulását. A növekedést mutató értékek egyedül 2009-ben a gazdasági válság bekövetkeztének tulajdoníthatóan az EU reál GDP-je -4,3%, szemben a Törökország -4,9% GDP-jével. A nagyságrendet nézve Törökország reál GDP mutatója 2010-ben 4,7-szerese, 2011-ben pedig 5,7-szerese az EU reál GDP-jének (5. ábra Reál GDP növekedés (%)).

Az utasforgalom tekintetében a TK személyszállítás forgalmát összehasonlítottam a törökországi repülőtereken megfordult utasok számát. A tendencia itt is növekedést mutat abszolút számértékben, így például 2006-ban 17 és 59, 2011-ben 33 és 116 millió utassal számoltam a TK és az AEA esetében. A számításom szerint viszont az összes légi utasforgalmon belüli részarány közel állandó értékű, 29%. Magyarán a törökországi légi utasforgalom 29%-át a TK bonyolítja le.

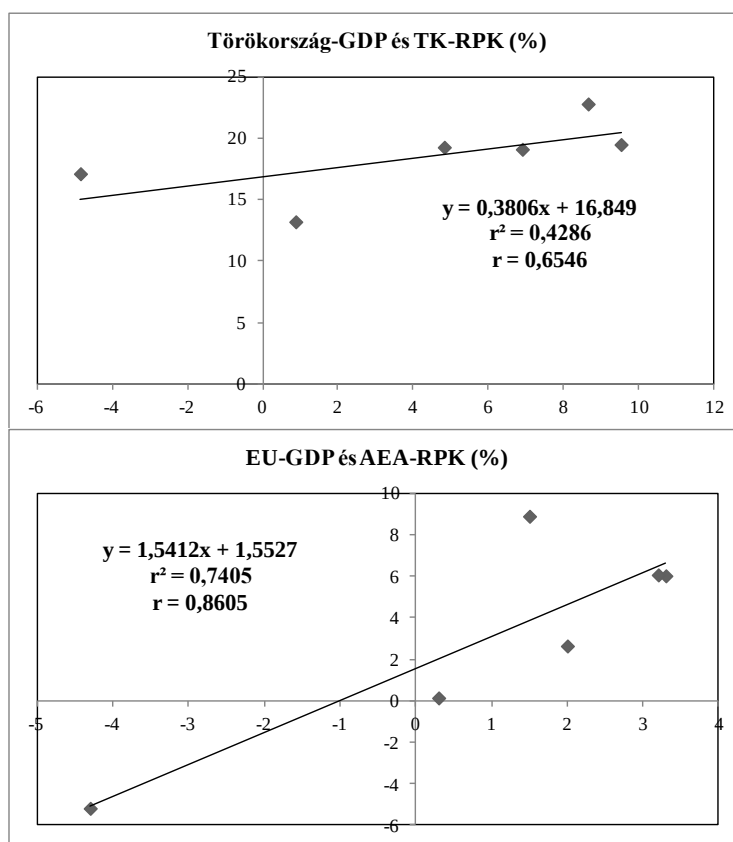

5. ábra: A bevételi utas-kilométer (RPK), a reál GDP és a légi utasforgalom alakulása (Turkish Airlines, 2006-2011)

Forrás: saját számítás, alapadatok www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/traffic-result; www.aea.be/research/traffic/index.html; <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>; Turkish Statistical Institute Economic indicators, 2011. év I. negyedév (ISSN 1305-353) és www.turkstat.gov.tr. A repülőtéri utasforgalom 2011-ben a 2010. év I. negyedévi adat alapján 12,9% növekedéssel került kiszámításra.

A fent számadatok között ok-okozati összefüggés kimutatására regresszió analízist végeztem. A kétváltozós kapcsolat a reál GDP és a bevételi utas-kilométer (RPK) közötti lineáris regressziós függvényvel írható le.

Ez alapján egy százaléknyi törökországi reál GDP növekedés a TK részéről 0,38 százaléknyi RPK növekedéssel jár, vagyis az r – érték ($r = 0,6546$) közepesen szoros és egyirányú lineáris kapcsolatot mutat. A másik összefüggés vonatkozásában egy százaléknyi EU-s reál GDP változás (növekedés/csökkenés) az AEA részéről 1,54 százaléknyi változást okoz, vagyis az r – érték ($r = 0,8605$) szoros és egyirányú lineáris kapcsolatot feltételez.

6. ábra: A reál GDP (vízszintes tengely) és a bevételi utas-kilométer (RPK) (függőleges tengely) közötti összefüggés

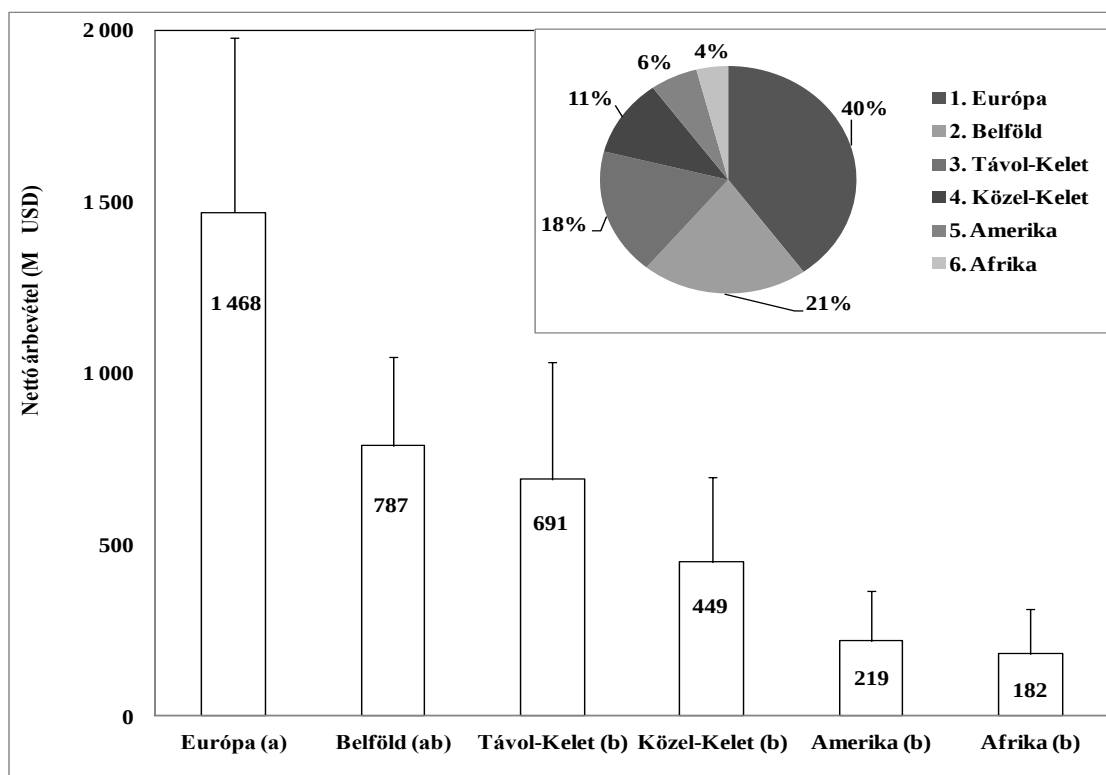
Forrás: saját számítás, alapadatok lásd 5. ábra.

A személyszállítás és teherfuvarozás bevétele

A bevétel szempontjából a nemzetközi és a belföldi piacokon elért árbevétel alapján nagyságbeli sorrendben az alábbi régiók különböztethetők meg. A vizsgált időszakban 2004. és 2011. év között a személyszállítás és a teherfuvarozás nettó árbevétele került összehasonlító értékelésre, millió USD értékben.

1. Európa: 1468 ($\pm 35\%$ szórás);
2. Belföld: 787 ($\pm 33\%$ szórás);
3. Távol-Kelet: 691 ($\pm 49\%$ szórás);
4. Közel-Kelet: 449 ($\pm 55\%$ szórás);
5. Amerika: 219 ($\pm 73\%$ szórás);
6. Afrika: 182 ($\pm 66\%$ szórás);

Mint láthatjuk, hogy a stabil bevétel szempontjából a belföldi és európai piac bevétele a többihez képest sokkalta alacsonyabb ingadozással bír, amit a szórás átlagérték %-ában kifejezve mutat, vagyis a belföld 33%-os és Európa 35%-os szórással rendelkezik (7. ábra).

7. ábra: Nettó árbevétel régiónkénti megoszlása (Turkish Airlines, 2004-2011, M USD és %-os értékben)

Forrás: saját számítás

A varianciaanalízis szerint a számított érték, $F_{\text{számított}} = 19,991 > F_{\text{táblázat}} = 2,4776$ ($FG_{\text{belső}} = 5$, $FG_{\text{külső}} = 42$), így a H_1 hipotézis igaz, vagyis statisztikailag igazolható – 5%-os szignifikancia szinten -, hogy Európa abszolút értékben minden más régióhoz képest több árbevételt ért el (8-9. mellékletek).

A kétmintás t-próba eredményeként statisztikailag igazolható – 5%-os szignifikancia szinten -, hogy az európai árbevétel szignifikánsan tér el a Távol-Kelet, Közel-Kelet, Afrika és Amerika árbevételeitől, de az európai és a belföldi árbevételek között nincs szignifikáns különbség. Ennek köszönhetően az árbevételbeli rangsor részben statisztikailag is alátámasztásra került (10. melléklet).

A piaci megoszlás szerint Európa adja az összes nettó árbevétel 40%-át, míg a belföldi piac 20%, Távol-Kelet 18%, Közel-Kelet 11%, majd Amerika 6% és Afrika 4% részesedést mutat (7. ábra).

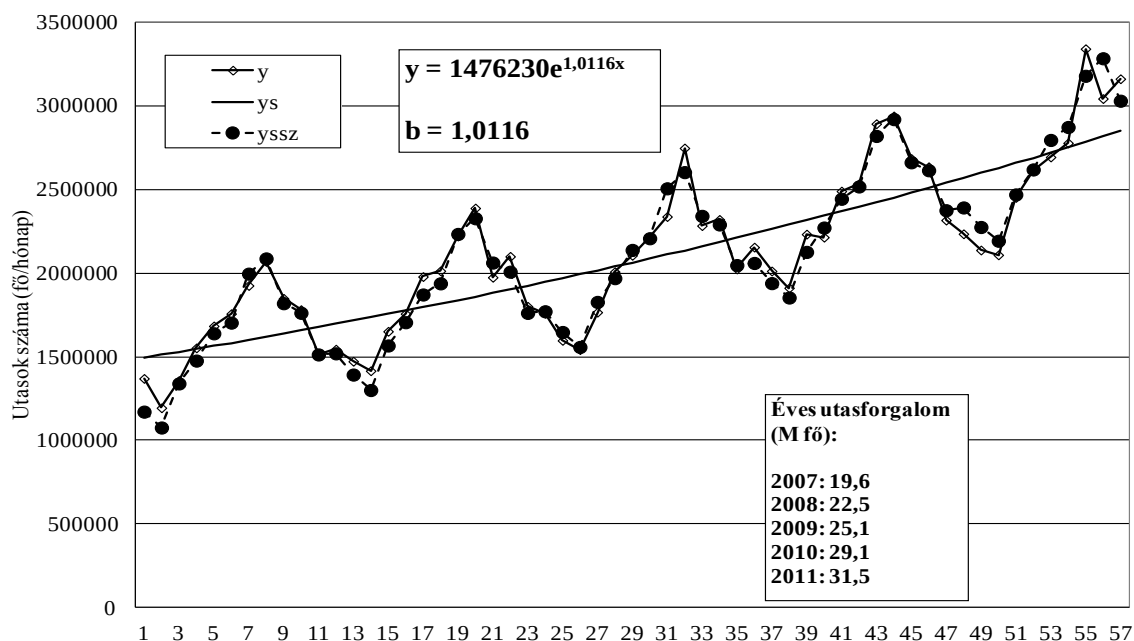
Az utasforgalom jellemzése

A menetrend szerinti utasforgalom lebonyolítása szempontjából kulcsfontosságú, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján milyen mértékű és ingadozású forgalomváltozással lehet számolni. A légi utas szállítás talán legfontosabb teljesítmény mutatója a férőhely kihasználás (Passenger Load Factor PLF %), amely minél magasabb értékének elérése éppen a forgalom alapú flotta megszervezése. Tehát a forgalom nagysága határozza meg, hogy hány fő férőhelyes repülőgépre van szükség a járatok megtervezéséhez.

Tendencia tekintetében az éves utasforgalom 2007-ben 19,6 millió főről (2007) 2011-ben 31,5 millió főre megnövekedett.

Az utas szám alapú forgalom additív szezonalitást mutat, exponenciális függvény a legjobb illeszkedésű. E szerint az első időpont előtt, azaz 2006. decemberben a becslés szerint a havi utas szám 1 476 230 fő, valóságban 1 380 838 fő (95 392 fővel kevesebb, ami 6,9%-os eltérés).

A b ($b=1,0116$) paraméter azt mutatja, hogy ha x értéke eggyel nő, mennyivel nő y , vagyis 1 hónap alatt várhatóan 171 242 fővel növekszik az utas szám az exponenciális egyenlet szerint (11. melléklet).

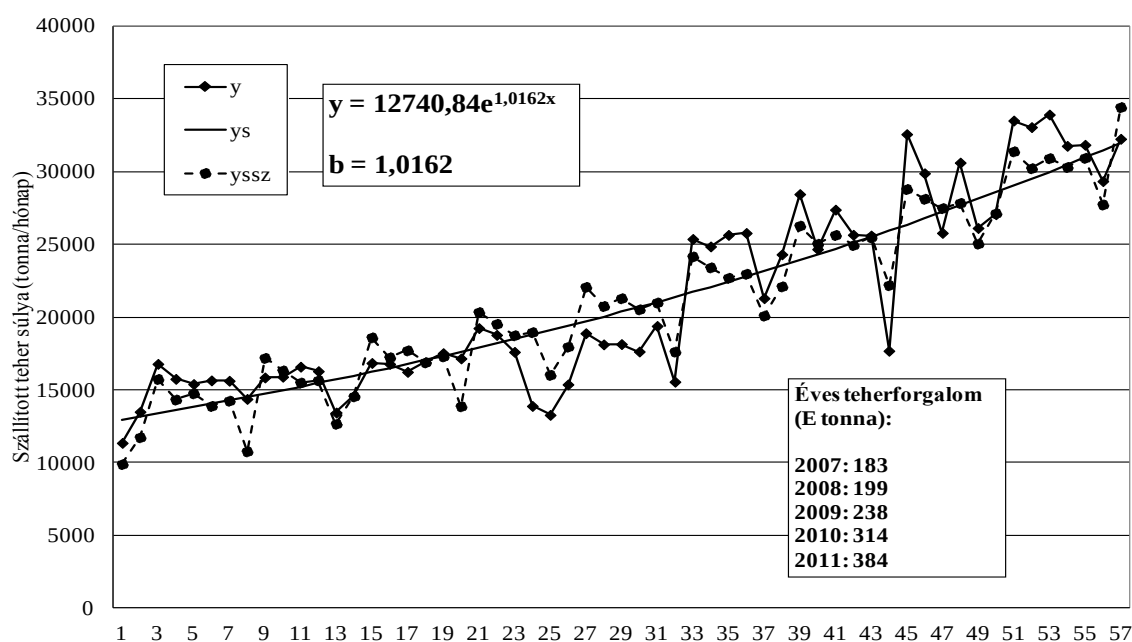
8. ábra: A havi utas szám (fő/hónap) szezonalitása (Turkish Airlines, 2007–2011)

Forrás: a www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/traffic-result alapján saját számítás

A teherforgalom jellemzése

A havi szállított teher súlya adja a számítási alapot, amely szintén additív szezonalitást mutat. Tendencia tekintetében az éves fuvarozott teher súlya 2007-ben 183 ezer tonnáról 2011-ben 384 ezer tonnára emelkedett, több mint kétszeresére, miközben az induló gépek száma 4 db-ról 6-ra emelkedett. A teherszállító flotta figyelembevételével a fajlagos mutató 2007-ben 46 tonna/gép, 2011-ben pedig 64 tonna/gép volt.

Az additív szezonalitással jellemezhető teherfuvarozásra exponenciális függvény a legjobb illeszkedésű. E szerint az első időpont előtt, azaz 2006. decemberben a becslés szerint a havi tehersúly 12 740 tonna, valóságban 15 025 tonna (2 285 tonnával több, ami 18%-os eltérés). A b ($b=1,0162$) paraméter azt mutatja, hogy ha x értéke eggyel nő, mennyivel nő y , vagyis 1 hónap alatt várhatóan 2 064 tonnával növekszik a fuvarozott tehersúly az exponenciális egyenlet szerint (12. melléklet).

9. ábra: A Turkish Cargo által fuvarozott teher súlyának (tonna/hónap) szezonalitása (Turkish Airlines, 2007–2011)

Forrás: a www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/traffic-result alapján saját számítás

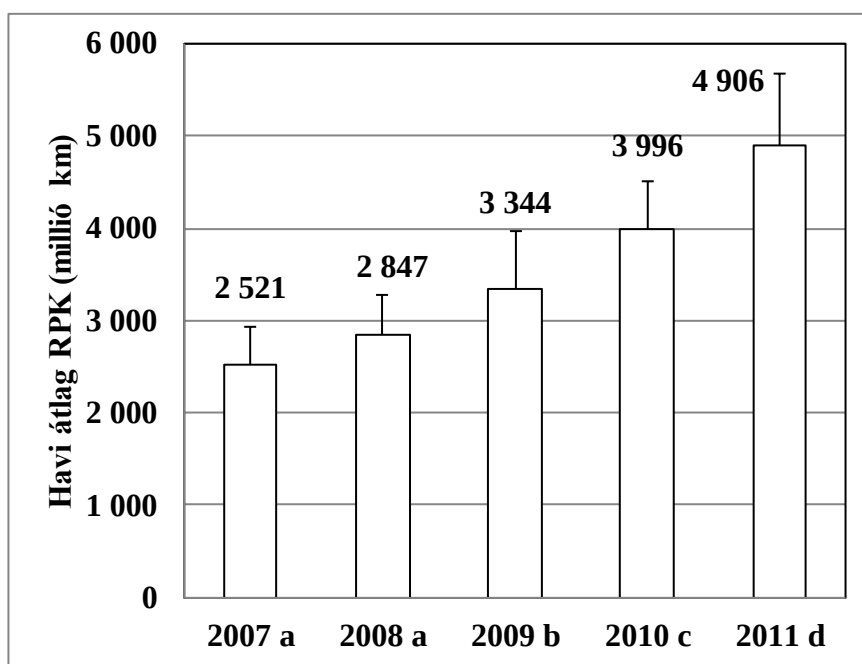
A bevételi utas-kilométer tendenciája

A teljesítménymutató (Revenue Passenger kilometer) a szállított utasok száma és a megtett út hosszának szorzatával egyenlő, kilométer mértékegységben. E tekintetben a varianciaanalízis kimutatja, hogy $F_{\text{számított}} = 33,4661 > F_{\text{táblázat}} = 2,5396$ ($FG_{\text{belső}} = 4$, $FG_{\text{külső}} = 55$), így a H_1 hipotézis igaz, vagyis statisztikailag igazolható, hogy volt olyan év, amikor az RPK érték a többihez képest kiemelkedően magas, vagy alacsony volt (13. melléklet).

E szerint a 2007. és 2008. évi bevételi utas-kilométer értékek szignifikánsan különböznek a többi értéktől, 5%-os szignifikancia szinten.

Folytatva a statisztikai vizsgálatot kétmintás t-próba alapján megállapítható, hogy a 2007. és 2008. évi RPK értékek szignifikánsan nem térnek el egymástól, de a többi évtől 5%-os szignifikancia szinten jelentősen különböznek (10. ábra).

$t_{5\%}=2,0738$	2007	2008	2009	2010	2011
2007		1,8735	3,8158	7,6752	9,3683
2008			2,2635	5,8488	7,9866
2009				2,7851	5,4337
2010					3,3691
2011					

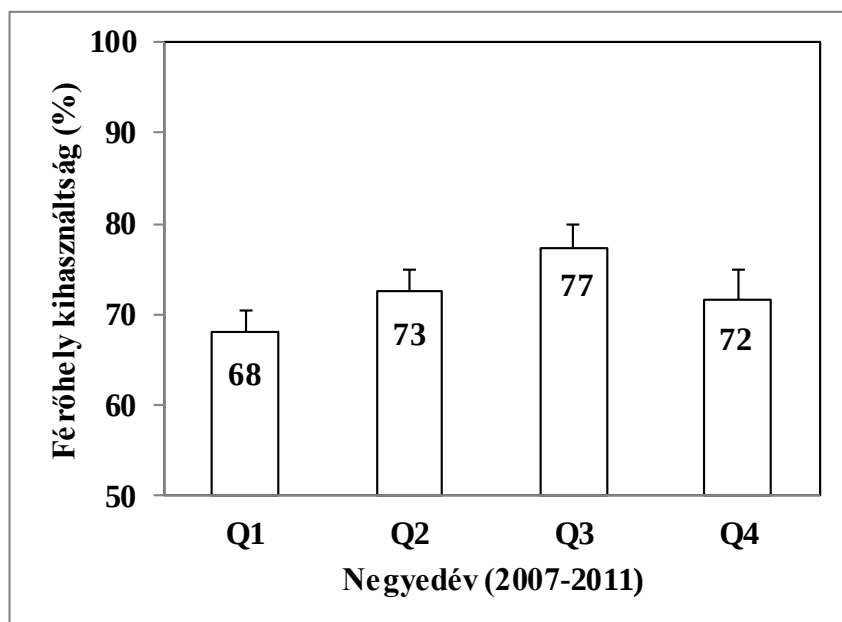
10. ábra: A bevételi utas-kilométer teljesítmény összehasonlítása (kétmintás t-próba; Turkish Airlines, 2007-2011)

Forrás: saját számítás

A férőhely kihasználtság tendenciája

A férőhely kihasználtság (%) az utasok által igénybe vett ülőhelyek részarányát kifejezi a rendelkezésre álló férőhely kapacitáshoz viszonyítva. A menetrend szerinti utasszállító járatok vonatkozásában az I. negyedévben (Q1) átlagosan 68% ($\pm 2,4$ szórás), majd a II. negyedévben (Q2) 73% ($\pm 2,3$), a III. negyedévben (Q3) 77% ($\pm 2,5$), végül a IV. negyedévben (Q4) 72% ($\pm 3,3$) (11. ábra). A férőhely kihasználtság adatai a kiszámítási képletnek megfelelően tükrözi az utasforgalom szezonálisát is, függően a turista forgalom nagyságától.

A mutató negyedéves adatait összehasonlítva a $F_{számított} = 0,966 < F_{táblázat} = 2,5396$ ($FG_{belső} = 4$, $FG_{külső} = 55$), így a H_0 hipotézis igaz, vagyis statisztikailag igazolható, hogy nem volt olyan negyedév, amikor férőhely kihasználtságban kiemelkedően magas, vagy alacsony negyedév előfordult volna (14-15. mellékletek).

11. ábra: Az utasforgalom férőhely kihasználtságának (PLF %) negyedéves összehasonlítása (Turkish Airlines, menetrend szerinti járatok, 2007-2011. év)

Forrás: saját számítás

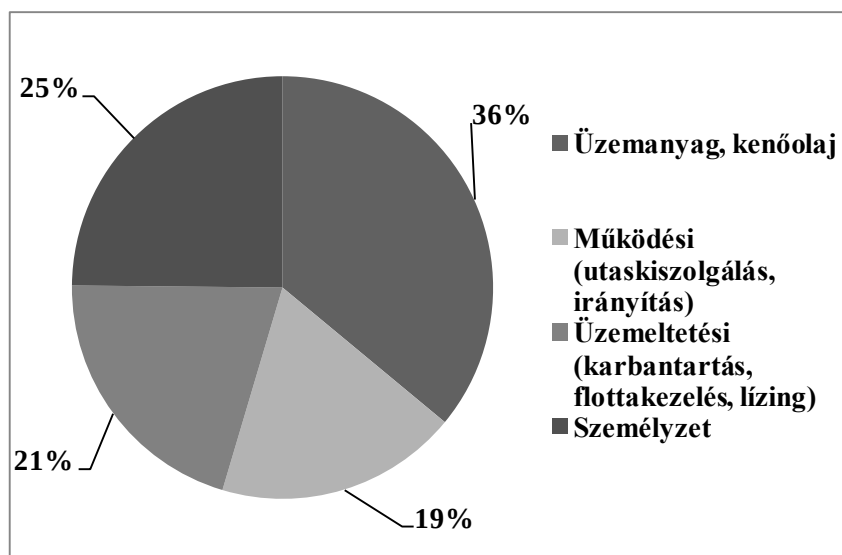
4.1.4. A költségek szerkezete és a teljesítménymutatók kapcsolata

Az eredményesség tükrében a tevékenység-alapú költségek szerkezetét és az üzemanyag eredetű költségek alakulását, valamint a köztük fennálló összefüggéseket vizsgálom és elemzem a fejezetben.

A költségek szerkezete

Egy olyan költség-intenzív üzleti tevékenység, mint a légi közlekedés esetében igen nagy odafigyeléssel kell kezelni a költségek alakulását, megalapozva a költségstruktúrára. E szempontból 2002. és 2010. évek között az üzemanyag (kerozin, kenőolaj), a működési (utas kiszolgálás, légi irányítás), az üzemeltetési (karbantartás, flottakezelés, lízing) és a személyzeti (bérek, bérjárulékok, jutalék) költségeket vizsgáltam meg. Eredményeként évente átlagosan az üzemanyag 760 millió USD (± 475 szórás), a működés 391 (± 163) és az üzemeltetés 434 (± 241), valamint a személyi kiadás 524 millió USD (± 192) értékű költséggel jár. Így ezen időszak alatt évente összesen 2449 millió USD kiadást könyvelhetett el a társaság. A megoszlás tekintetében az üzemanyag 36%-ot, a működés 19%-ot és az üzemeltetés 21%-ot, míg a személyi jellegű kiadás 25%-ot tesz ki.

Mint látható, hogy az üzemanyag és kenőolaj az összes kiadás több mint egyharmadát teszi ki, jelezve a kerozin hajtóanyag világpiaci árra való érzékenységét.

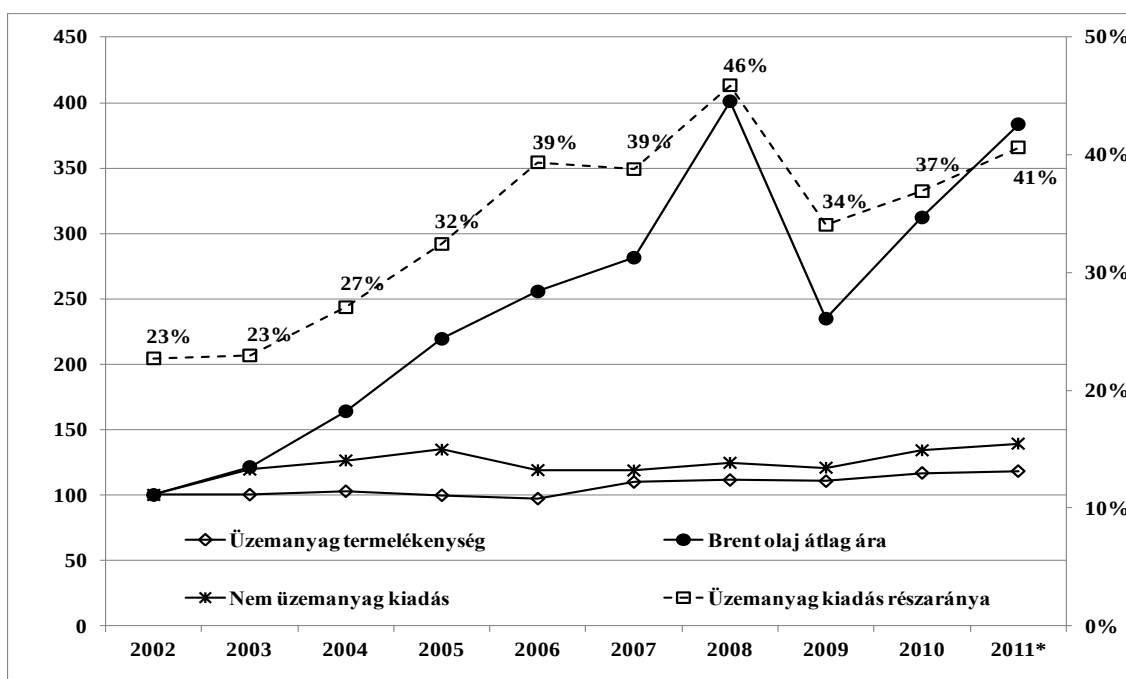
12. ábra: A költségek struktúrája (Turkish Airlines, 2002-2010)

Forrás: a 2003-2010. évi CMB IFRS és US GAAP konszolidált beszámolók alapján saját számítás, <http://www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/report/financial-report>). Letöltve: 2011. június 12., 2012. április 9.

Üzemanyag eredetű költségek tendenciája

Az előző megállapításból kiindulva tovább vizsgáltam az üzemanyag költség eredetű teljesítménymutatók alakulását, amelynek a számítási metodikáját képletek (K betűs feliratok a fejlécek alján) alapján a 16. melléklet tartalmazza. Meg kell jegyeznem, hogy a konszolidált pénzügyi beszámolók alapján nem sikerült elkülönítenem az üzemanyag és a kenőolaj költségét egymástól. Így ezen költségek együttes összegét vettem számítási alapul.

A vizsgált időszakban az üzemanyag termelékenység ($107 \pm 7,6$) és a nem üzemanyag jellegű kiadás ($124 \pm 11,1$) viszonyszámok átlagai azt mutatják, hogy a 2002. bázisévhez viszonyítva egy hordó üzemanyaggal hány bevételi utas-kilométert tettek meg, illetve egy egységnyi nem üzemanyag eredetű költséggel hány bevételi utas-kilométert értek el. Mivel származtatott mutatók, így viszonylag állandóak, és ezt szemlélteti az 13. ábra is.

13. ábra: Az üzemanyag eredetű költségek időbeli alakulása (Turkish Airlines, 2002-2011)

Forrás: saját számítás. Az üzemanyag kiadás tartalmazza a kenőanyagot is. A viszonyszámok (első függőleges tengely) esetében a bázisév 2002. Nyersolaj ára:

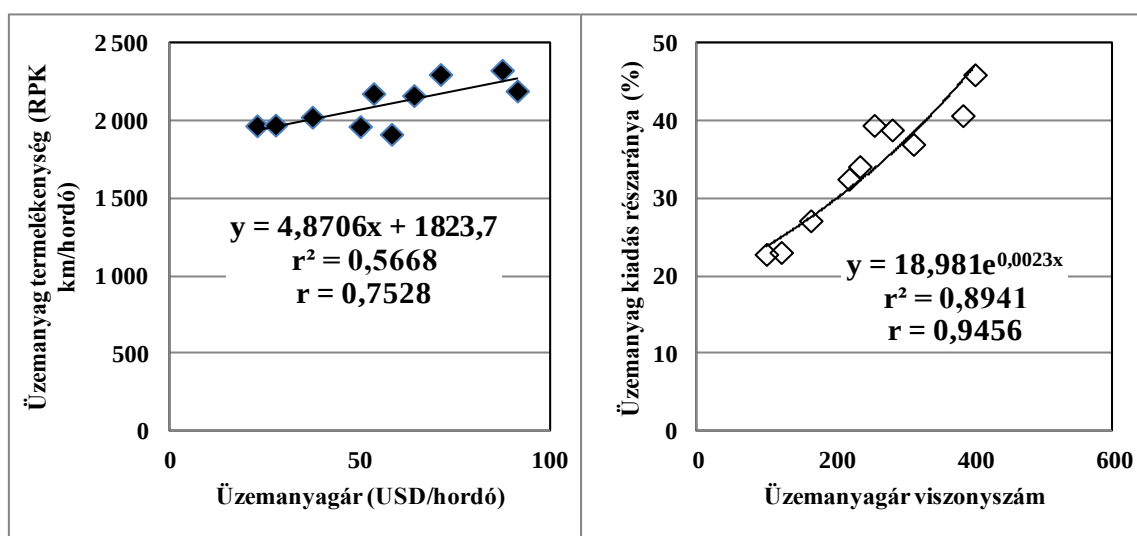
http://www.ioga.com/Special/crudeoil_Hist.htm

A nyersolaj világpiaci ára viszont a bázisévhez képest szó szoros értelmében az egekbe szökött. Egy hordó Brent olajára a bázisévhez viszonyítva átlagosan 2,5-szeresére emelkedett

(247±101,7), így például 2008-ban a 2002. évéhez (22,81 USD/hordó) képest négyszeres áron (91,48 USD/hordó) kelt. Utána hordónként 2009-ben 53,56 USD, 2010-ben pedig 71,21 USD/ az ár. A világpiaci ár 2011-ben átlagosan 87,48 USD/hordó. Tehát mind azt bizonyítja, hogy jellegénél fogva a légitársaságoknál stratégiai fontosságú saját üzemanyag ellátó bázisra való támaszkodás, ami a Turkish Airlines esetében a THY OPET társtulajdonosaként megoldottnak látszik.

Az üzemanyag részaránya az összes költségen belül az évek során átlagosan 34% (±1%) körül alakult, kivéve 2008-ban, amikor a 46%-os részarányt elérte. A becslésem szerint 2011-ben 41% körül volt várható.

Az üzemanyag eredetű mutatók esetében kétváltozós kapcsolatokat vizsgálva megállapítható, hogy az üzemanyagár (USD/hordó) és az üzemanyag termelékenység között közepesen szoros ($r = 0,75828$) a lineáris regresszió. Az üzemanyagár (USD/hordó) és az összes kiadáson belüli üzemanyag kiadás részaránya (%) között igen szoros ($r = 0,9456$) és exponenciális regresszió mutatható ki (14. ábra).

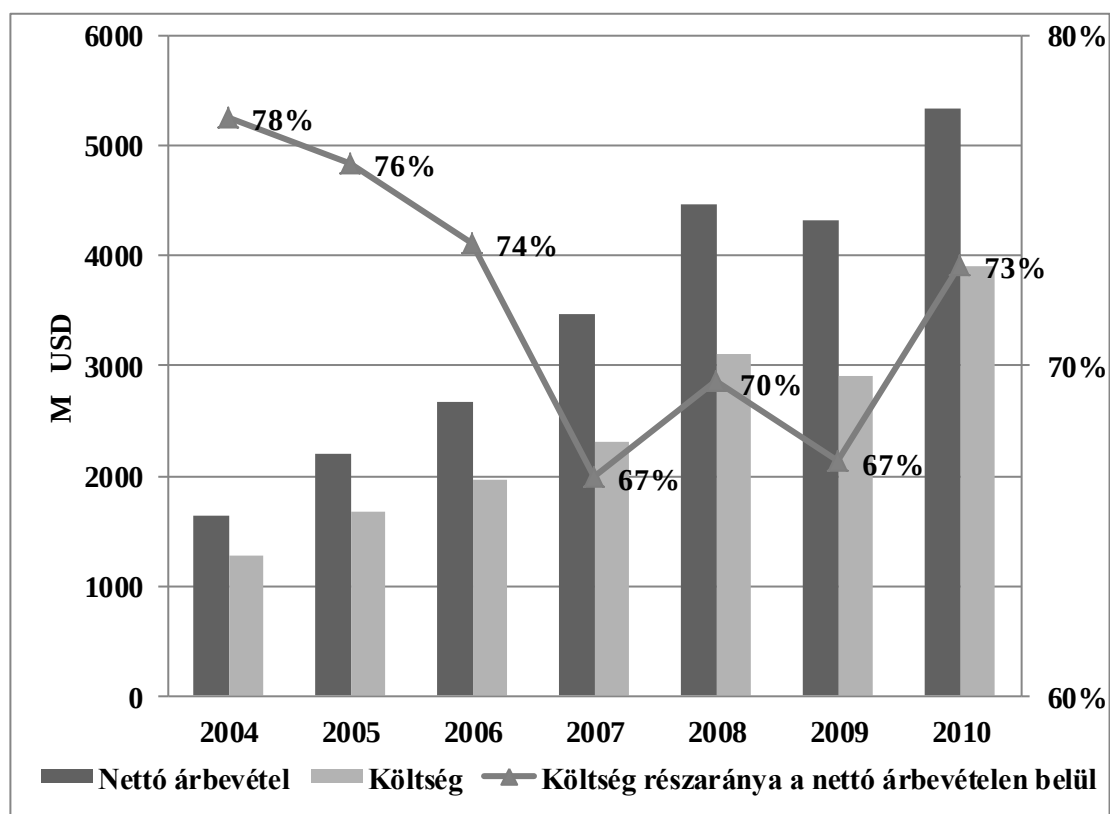
14. ábra: Összefüggés az üzemanyag eredetű mutatók között (Brent olaj hordónkénti ára, egy hordó üzemanyaggal megtett bevételi utas-kilométer, az üzemanyag kiadás részaránya az összes kiadáson belül)

Forrás: saját számítás

A nettó árbevétel és a költségek viszonya

Az alapvető gazdaságossági számítások kiindulópontja az árbevétel és az állandó, illetve változó költségek köre, amely különösen a fedezetszámítási séma szerint a teljesítmények bevételei (nettó árbevétel) és a teljesítmények változó költségei (összes költség) különbözete adja meg a fedezeti összeget. Ez utóbbi összeget a fix költségekkel tovább csökkentve kapjuk a működési eredményt.

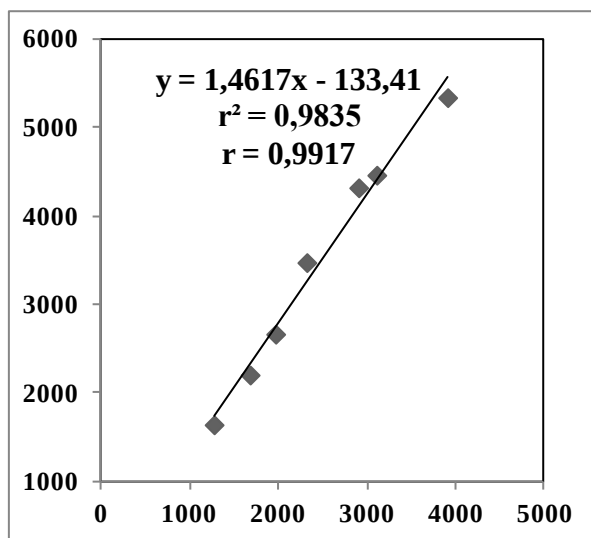
A fenti megfontolásból a nettó árbevétel és a költségek közötti viszonyát vizsgáltam meg. E szerint a költség részaránya a nettó árbevételhez képest 2004-ben a legmagasabb 78%, 2007-ben pedig a legalacsonyabb 67% értékét érte el. Ez az arány átlagosan 72% ($\pm 4\%$) körül alakult (15. ábra). Tehát a nettó árbevétel 28%-a marad, mint nyers eredmény a vállalat tevékenységeinek folytatásához.

15. ábra: A nettó árbevétel (M USD) és a költségek (M USD) viszonya (Turkish Airlines, 2004-2010)

Forrás: a 2003-2010. évi CMB IFRS és US GAAP konszolidált beszámolók alapján saját számítás, <http://www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/report/financial-report>). Letöltve: 2011. június 12., 2012. április 9.

A kétváltozós kapcsolatot feltételezve az összes költség és a nettó árbevétel között igen szoros ($r = 0,9917$) lineáris összefüggést találtam, ami a fedezetszámítási séma okán is kézenfekvő (16. ábra).

16. ábra: Az összes költség (M USD; vízszintes tengely) és a nettó árbevétel (M USD; függőleges tengely) közötti összefüggés

Forrás: saját számítás

4.1.5. A szolgáltatás minősítése

Napjainkban a kiélezett versenyhelyzetben a légitársaságok döntő többsége igen nagy figyelmet fordít az utasok véleményére, javaslatára. Úgy gondolom, hogy a már 1990. évben megfogalmazott üzleti teória, az ún. „homokkúp” modell (Ferdows – Meyer, 1990) lényegi eleme nem változott meg, amely szerint a minél szélesebb minőségi alapra támaszkodva sorrendben elérhetőek a megbízhatóság, majd a rugalmasság és végül a költséghatékonyság.

A fenti üzleti modellből kiindulva a Turkish Airlines esetében is meg kell vizsgálni a minőség kérdését. Ebből a célból kiválasztottam az interneten elérhető független minősítő fórumot (Air Valid Development, 2012).

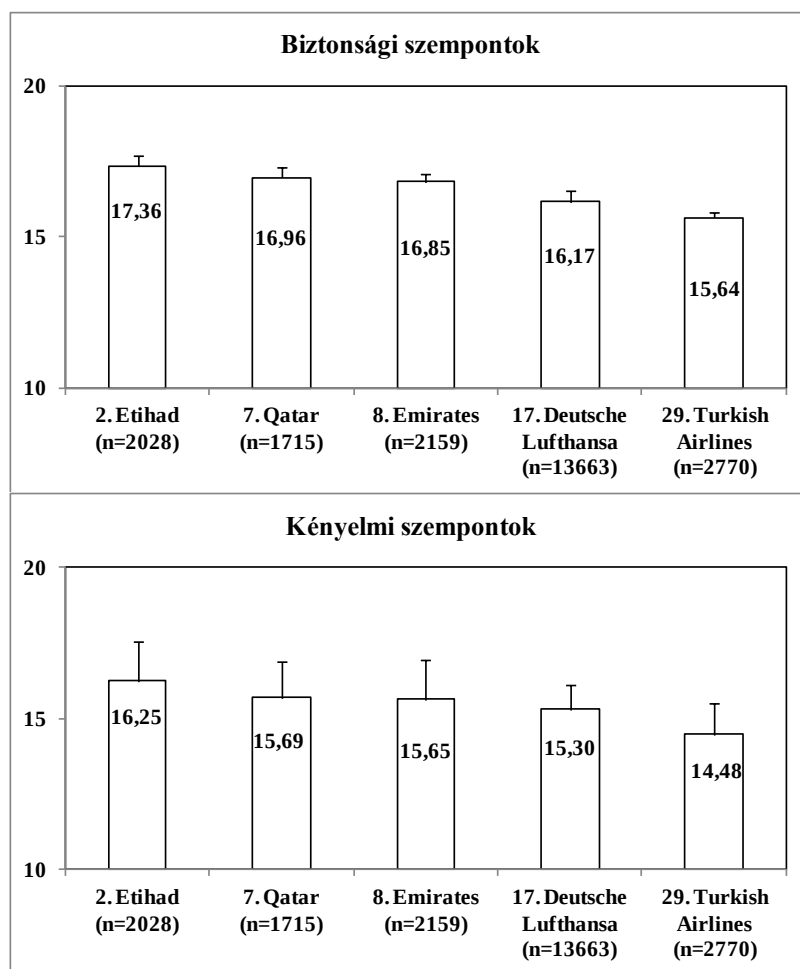
A fórumon keresztül az utasok a világ különböző, teljes kiszolgálású és „fapados” légitársaságainak szolgáltatását minősíthetik, 1-20 pontozású rendszerben.

Főbb szempontok az alábbiak voltak:

- A biztonsági szempontok: 1. A repülésbiztonsági hozzáférések, 2. A repülőgép típusa, 3. A repülőgép külseje, 4. A repülőgép beltere, 5. A pilóták hozzáállása, 6. Az utaskísérők hozzáállása
- A kényelmi szempontok: 1. Váróterem, 2. A repülőgép tisztasága, 3. Az ülőhely kényelme, 4. A személyzet hozzáállása, 5. Pontosság, 6. A csomagok érkezéskori állapota.

A válaszadók/minták száma (n) egyben tükrözi a légitársaságok elfogadottságát és nagyságát is, így például a Deutsche Lufthansa kiugróan magas, a több társaság pedig átlagos a mintaszám. Nyilvánvaló, hogy az internetes közösségi kommunikáció használatának is van a szocio-pszichológiai vonatkozása.

A minősítés alapján a nem teljes ranglista helyezések a következők (zárójelben a főátlag pontszám): 1. Singapore Airlines (17,98 pont), 2. Etihad Airways (17,36), ... 7. Qatar Airways (16,96), 8. Emirates (16,85), .. 17. Deutsche Lufthansa (16,17), ... 29. Turkish Airlines (15,65), .. 47. MALÉV (14,85), ... 82. Aeroflot (12,58).

17. ábra: A régió vezető légitársaságainak szolgáltatás minősítése egy internetes véleményező fórum alapján (A hivatalos ranglista helyezése: 2. Etihad Airways 7. Qatar Airways 8. Emirates 17. Deutsche Lufthansa 29. Turkish Airlines)

Forrás: <http://www.air-validated.co.uk/airlines-evaluation.html> alapján saját számítás (letöltve: 2012. 04. 08.), n – a válaszadók száma

A varianciaanalízis ($\alpha=5\%$, $FG=55$, $t_{\text{táblázat}}=2,004$ SZD = 0,8136 pontszám) eredménye a következő:

A Deutsche Lufthansa (SZD = 1,0708) szignifikánsan tér el egyedül az Etihadtól, míg a TK (SZD = 1,7450; 1,2675; 1,1875) az Etihad, a Qatar és az Emirates társaságoktól szintén szignifikáns eltérést mutat. A Deutsche Lufthansa és a TK között azonban nincs szignifikáns eltérés. A kétmintás t-próba ($\alpha=5\%$, $FG=11$, $t_{\text{táblázat}}=2,0738$) a társaságok között nem mutatott szignifikáns eltérést (17-18. mellékletek).

4.2. A TURKISH AIRLINES SZÉNDIOXID KIBOCSÁTÁSI KVÓTA MENNYISÉGE ÉS A VÁRHATÓ HATÁS

A Turkish Airlines a legnagyobb bevételű piaca Európa, azon belül a feltételezésem szerint az Európai Gazdasági Térség (EGT) országai. E miatt az újonnan bevezetett emissziós adó kérdése szerteágazó, megfontolt stratégiai döntéseket igényel a vállalat vezetőségétől.

A széndioxid kibocsátási kvóta mennyiségének megállapítása céljából először megvizsgáltam az EGT célállomásait; a repülési távolság (km), a 2011/2012. téli és 2012. nyári menetrendek alapján a járatok gyakorisága (db) és a megtett repülési út (km) került meghatározásra. A repülési távolság alapján 38 célállomás rövidtávú (< 2400 km), 11 célállomás pedig középtávú (> 2400 km). A célállomásokba évente 35 538 db járatral oda-vissza számolva 134 784 058 km a megtett út. Legtöbb járatot (2084 db) Münchenbe indítanak (19-20. mellékletek). Az európai piac nagyságát (40%) alapul véve a számításom jóságát bizonyítja, hogy 2012-ben 414,646 millió volt a repült kilométer.

A kibocsátás mennyiségbeli meghatározásához a komfortfokozattól függően egy főre számított távolság arányos CO₂ emissziót vettem alapul (21-23. mellékletek).

A számításaim szerint a TK széndioxid kibocsátás teljes kerete 2012-ben 1 278 814, 2013-tól pedig évente 1 233 679 tonna CO_{2equivalent} mennyiségben van meghatározva. Ezen keret 97%-a tartozik az EU Kibocsátások Kereskedelmi Rendszerébe az ún. „Cap and trade” által limitáltan, amely 2012-ben 1 240 449 és 2013-tól évente egységesen 1 171 995 tonna CO_{2equivalent}. Tovább bontva a „Cap and trade” limit 85%-a ingyenesen igényelhető az adott nemzeti kvóta rendszerből, így csupán a fennmaradó 15% -a, azaz 2012-ben 186 067 és 2013-tól 175 799 tonna CO_{2equivalent} mennyiség kerül kereskedelembe, amely szabadon választott nemzetközi széndioxid kereskedelmi tőzsdén beszerezhető.

Év	Ingyenesen igényelhető kvóta		Kereskedelmi kvóta		"Cap and trade" keret		Összesen	
	tonna CO ₂	%	tonna CO ₂	%	tonna CO ₂	%	tonna CO ₂	%
2012	1 054 382	85	186 067	15	1 240 449	97	1 278 814	100
2013-2020	996 196	85	175 799	15	1 171 995	95	1 233 679	100

Forrás: az UBM (2012) alapján saját számítás,

<http://www.oagaviation.com/Solutions/Reports-Guides/ETS/ETS>

A fentiek értelmében a Turkish Airlines a németországi kvótarendszerben 2012-ben 1 054 382 tonna CO_{2equivalent}, 2013-tól pedig évente 996 196 tonna CO_{2equivalent} ingyenes kerettel rendelkezik. Így csak a számított és az ingyenes CO₂ mennyiségek különbözetét kell beszereznie a vállalatnak célszerűen valamelyik németországi kibocsátás kereskedelmi piacán.

A számításaimhoz a lipcsei European Energy Exchange tőzsdét választottam ki, ahol a szükséges kvóta mennyiséget közvetlen aukciós eljárással terveztem beszerezni. E szerint a kvóta bekerülési ára egyrészt az aukciós díjból (egységesen 0,0004 EUR/tonna CO₂), másrészt az emissziós díjból (1. változat: a jelenlegi egységár 6,942 EUR/tonna CO₂; 2. változat: a 2011. évi átlag egységára 13,625 EUR/tonna CO₂).

A menetrend szerinti járatok struktúrájának függvényében több scenáriót dolgozzam ki, amely részben kiterjed a széndioxid kibocsátási adó várható hatására is (3. táblázat).

A minimum scenárió esete:

2012-ben 641,5 ezer tonna CO₂, illetve 2013-ban 699,7 ezer tonna CO₂ várhatóan 4,5-8,7, illetve 4,9-9,5 millió euróba kerül és 8,96 millió fő (2010-ben az európai utasok száma 9,3 millió fő volt) utasforgalmat feltételezve utasonként fajlagosan 0,50-0,98 EUR, illetve 0,54-1,06 EUR felárat jelent. A 2011. év I-III. negyedévi európai nettó árbevételét alapul véve a csökkenés mértéke 2012-ben 0,3369-0,7198%, illetve 2013-ban 0,4001-0,7851% között változik.

A gyakorlati scenárió esete:

2012-ben 1646,7 ezer tonna CO₂, illetve 2013-ban 1704,9 ezer tonna CO₂ várhatóan 11,4-22,4 illetve 11,8-23,2 millió euróba kerül. E szerint 13,87 millió fő (2010-ben az európai utasok száma 9,3 millió fő volt) utasforgalmat feltételezve utasonként fajlagosan 0,82-1,62 EUR, illetve 0,85-1,68 EUR felárat jelent. A 2011. év I-III. negyedévi európai nettó árbevételét alapul véve a csökkenés mértéke 2012-ben 0,9412-1,8478%, illetve 2013-ban 0,9744-1,9130% között változik.

A maximum scenárió esete:

2012-ben 2934,7 ezer tonna CO₂, illetve 2013-ban 2992,9 ezer tonna CO₂ várhatóan 20,4-40,0 illetve 20,8-40,8 millió euróba kerül. E szerint 19,76 millió fő utasforgalmat feltételezve utasonként fajlagosan 1,03-2,02 EUR, illetve 1,05-2,06 EUR felárat jelent. A 2011. év I-III.

negyedévi európai nettó árbevételét alapul véve a csökkenés mértéke 2012-ben 1,6773-3,2930%, illetve 2013-ban 1,7106-3,3583% között változik.

3. táblázat: A széndioxid kvóta mennyisége és várható költsége, valamint a hatása a Turkish Airlines gazdálkodására

Üzleti év	Minimum scenárió		Gyakorlati scenárió		Maximum scenárió	
	1. változat	2. változat	1. változat	2. változat	1. változat	2. változat
	Beszerzendő kvóta mennyiség (E tonna CO₂)					
2012	641,5	641,5	1 646,7	1 646,7	2 934,7	2 934,7
2013-2020	699,7	699,7	1 704,9	1 704,9	2 992,9	2 992,9
	Beszerzendő kvóta bekerülési értéke (M EUR)					
2012	4,5	8,7	11,4	22,4	20,4	40,0
2013-2020	4,9	9,5	11,8	23,2	20,8	40,8
	Becsült utasforgalom (M fő)					
2012-2020	8,96	8,96	13,87	13,87	19,76	19,76
	Beszerzendő kvóta fajlagos költségnövelése (EUR/fő)					
2012	0,50	0,98	0,82	1,62	1,03	2,02
2013-2020	0,54	1,06	0,85	1,68	1,05	2,06
	A kvóta értékével csökkentett európai árbevétel* (M EUR)					
2012	1210,1	1205,9	1203,2	1192,2	1194,2	1174,6
2013-2020	1209,7	1205,1	1202,8	1191,4	1193,8	1173,8
	Az európai árbevétel csökkenés mértéke (%)					
2012	0,3669	0,7198	0,9412	1,8478	1,6773	3,2930
2013-2020	0,4001	0,7851	0,9744	1,9130	1,7106	3,3583

Forrás: saját számítás, munkatáblák a 21-23. mellékletekben. Megjegyzés: 1. változat: a kibocsátási kvóta aukciós egységára 6,942 euró/t CO₂, 2. változat: a kibocsátási kvóta aukciós egységára 13,625 euró/t CO₂; *2011. január-szeptemberben az árbevétel az európai régióban 1214,6 M EUR volt.

A feltételezett személyi utasforgalom teljesíthetősége és a befizetésre kerülő emissziós adó kezelhetősége (például az utasokra való áthárítás mértéke) alapján a fent felvázolt scenáriók közül leginkább a minimum scenárió közelíti a Turkish Airlines által kidolgozott tervet.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A Turkish Airlines globális üzleti tevékenységét elemezve megállapítható, hogy az alaptevékenységeit – elsősorban a személyszállítás és a teherfuvarozás – technikai és gazdasági hatékonyság fokozott mértékű elérésével végzi, amelyre egyértelműen utal a flotta fejlesztése (modern utasszállító repülőgépek ütemezett beszerzése) és az üzemanyag ellátás és egyéb alapvető támogató tevékenységek részben saját tulajdonban tartása és gazdaságos működtetése. Az isztambuli értéktőzsdei részvény kereskedése révén leginkább előnyére tudja kihasználni a tőkebevonás lehetőségét. Összefoglalóan, a sikeres üzletpolitika és a végrehajtás eredményeként a régió vezető teljes kiszolgálású légitársaságává válási törekvése tetten érhető.

A változó gazdasági (a pénzügyi válság és az üzemanyag megrágulása) és jogszabályi (az EU Kibocsátások Kereskedelmi Rendszerének hatályba lépése) környezethez alkalmazkodva a legnagyobb árbevételű európai és belföldi piacait sikerült megreformálni. Következésképpen, a nemzetközi járatokat Isztambuli központtal, Európára koncentráltan üzemeltetik, míg a belföldi piacot Ankarai központtal szolgálják ki.

A dolgozatom célkitűzéseinek megfelelően az alábbiak a megállapításaim:

1. Megvizsgálva és elemezve az Európai Gazdasági Térség területén üzemeltetett Turkish Airlines légi utasforgalmat, a számításaim szerint 2012-ben 641,5 ezer tonna CO₂ kvóta mennyiségre van szükség, amely 2013-ban 699,7 tonnára emelkedik meg. A kvótakeret jóságát a vállalat által elért utasforgalmi eredmény is igazolni látszik.
2. A kiszámított széndioxid kvóta beszerzése 2012-ben az optimista változat (a kibocsátási egységár 6,942 EUR/tonna CO₂) szerint 4,5 millió euróba kerül, ami fajlagosan 0,50-0,98 EUR/utas felárat jelenthet. Ellenben a pesszimista változat (a kibocsátási egységár 13,625 EUR/tonna CO₂) szerint 8,7 millió euróba kerül, ami fajlagosan 0,50-0,98 EUR/utas felárral is járhat.
3. Egyértelműsíthető, hogy az európai és a belföldi piaci előnyök kihasználásával és a logisztikai bázis egy részének Ankarába való áttelepítésével sikerült tehermentesíteni az isztambuli központot, hogy befogadó képes legyen a tranzitutasok előtt. Mint összekötő kapocs Európa és a többi kontinens között, lehetőség nyílhat kapcsolt szolgáltatásokat nyújtani azon amerikai és ázsiai légitársaságok számára, amelyek a kibocsátási adó befizetése nélkül kívánják fennmaradni a piacon. Erre megoldás lehet akár a megosztott kód szerződés útján az utasok Európai Gazdasági Térség területeire

való tovább szállítására, akár az ideiglenes szervizelés, karbantartás elvégzésével. Megállapítható, hogy a felkészülési idő alatt a Turkish Airlines tudott sikeres stratégiát kidolgozni az emissziós adó várható hatásának kezelésére.

4. A Turkish Airlines flotta modernizálása elősegíti a technikai hatékonyság elérését, amely elsősorban a legnagyobb piacok – Európa és a belföld - esetében kell hogy végrehajtásra kerüljön. A gazdasági hatékonyság elfogadható szintű fenntartása csak és kizárólag a leányvállalatok bevonásával lehetséges, a stratégiai fontosságú működési területeken, mint például az üzemanyag ellátás (THY OPET), vagy a vegyes légitársasági szerkezet felé való elmozdulás (Sun Express charter járatok). Ez utóbbi megerősítése lehet az az üzletpolitika is, amelynek meghirdetésével a teljes kiszolgálású és a „fapados” légitársaságok együttesen egymást segítve találják meg a kialakult válsághelyzetből kivezető utat. Ennek megvalósítására a Turkish Airlines ez év április végén egy találkozót szervez a nemzetközi légitársaságok vezetői részére.

A cikk rávilágít a vállalkozások nem megfelelő alkalmazkodására, melyhez alapot ad egy, a magyarországi üzemeltetők körében végzett empirikus kutatás.

„Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a kibocsátási egység, mint új termelési tényező alapvető elemmé kell, hogy váljon a szabályozásban résztvevők vállalati stratégiájának kialakítása során. Szerepe van a termelési folyamatban, a költségek meghatározásakor, elemzésekor, az árazás sem hagyhatja figyelmen kívül. Be kell építeni a vállalkozások befektetési stratégiájába, az érintettek nem hagyhatják figyelmen kívül a benne rejlő üzleti lehetőségeket. A változó értékesítési és beszerzési piacok mellett a vállalat vezetőinek alkalmazkodniuk kell a megváltozott szabályozási környezethez is, az erőforrások racionális felhasználása és kiaknázása során egy újabb elemmel kell számolniuk.

Az elérendő cél, hogy a vállalkozás vezetői számára ne csak a vagyon, a pénzügyi helyzet és a nyereség hármas egysége legyen szem előtt, hanem a természeti környezet is, annak állapotát ne csak a szabályozás követelményei miatt őrizzék meg” (Reizinger-Ducsai, 2010).

„A fenntartható fejlődésre irányuló vállalati stratégiát egyelőre még nem támogatja kellően a fenntarthatóságra fókuszáló vezetői számvitel, mivel annak tartalma és alkalmazási gyakorlata részben örökölte a hagyományos számvitel gyengeségeit, részben pedig ma még sem információs, sem módszertani adottságai révén nem alkalmas arra, hogy integrálja a szervezeti működés társadalmi, környezeti és gazdasági vonatkozásait. Ahhoz, hogy a vezetői számvitel releváns és megbízható információt szolgáltatson a fenntarthatósági döntésekhez,

letisztult értékrendre, az igények alapos feltérképezésére, erős vezetői akaratra, és mind az információmenedzsment, mind annak számviteli támogatása területén radikális tartalmi, módszertani fejlődésre van szükség. Tanulmányunk néhány megfontolással és módszertani ajánlással ehhez kívánt hozzájárulni” (Bárány - Varsányi, 2010).

6. PERSPEKTÍVÁK

Napjainkban sokan használunk különböző kommunikációs eszközöket (internet, mobiltelefon, iPhone), és mondhatni állandó elérhető közelségben vagyunk bárhol is vagyunk a világon. Ezen lehetőségek előnyösebb kihasználása az üzletélénkítés legkézenfekvőbb módja. Ilyen és hasonló megfontolásokból a légitársaságok is előszeretettel használják.

A mobiltelefon használata a fejlődő országokban gyorsabb ütemben terjed el, mint például Indiában havonta 17 millió készüléket vásárolnak meg. A piac nagyságának érzékeltetése végett az alábbiakban felsorolom azon országokat, ahol több mint 100 millió internet felhasználóval rendelkező országok.

Országok	Mobiltelefon készülékek száma (M db)
Kína	850
India	760 (havonta plusz 17 M db)
Amerikai Egyesült Államok	300
Oroszország	215
Brazília	205
Indonézia	107
Japán	108
Németország	107

Forrás: CAPA – Centre for Aviation and Various, 2011; In: Airline Leader [2011]: Social networking and the new customer relations paradigm. <http://www.airlineleader.com/thi-months-highlights/social-networking-and-the-new-customer-relations-paradigm>

A világon több mint 550 millió Facebook felhasználó, míg a Twitter 2010. évben megduplázta a felhasználók számát 200 millió före (Airline Leader, 2011). Tehát van keresőképes piac az újonnan terjedő infokommunikációs marketingnek.

A Turkish Airlines jelen van a közösségi oldalakon, így például elérhető a Facebook-on, a Twitter-en, a Google-n, a You Tube-n is. Jellemzően a török nemzetiségű táborai vannak, aminek köszönhetően például a Facebook követők (TK 382 661 és AnadoluJet 39 948 fő) 9,7 (37 306 fő) és 9,4%-a (3 770 fő) beszélnek is róla.

Facebook	Követők száma	Beszélnek róla
2012. március 26.	fő	fő
1. Southwest Airlines	2 156 192	52 901
2. AirAsia	1 445 749	11 448
3. KLM	1 326 758	64 919
4. Lufthansa	925 817	35 395
14. Turkish Airlines	382 661	37 306
82. AnadoluJet	39 948	3 770

Forrás: saját számítás

A YouTube esetében a legtöbben saját maguk által készített video anyagokat töltik fel a hálózatra, így mint üzenetvivő a légitársaságokkal kapcsolatos élménybeszámolóra is lehetőség nyílik.

YouTube	Nézők	Előfizetők	Video nézés	Video feltöltés
2012. március 26.	fő	fő	db	db
1. Southwest	339 846	4 594	343	8 295 644
2. Delta Airlines	328 318	7 378	125	7 487 020
3. KLM	189 265	3 038	198	5 143 927
8. Lufthansa	173 018	3 730	55	1 523 381
12. AirAsia	82 588	1 016	133	636 730

Forrás: saját számítás

A közösségi oldalakon való kommunikáció, mint műfaj igen széles társadalmi (fogyasztói) réteget tud elérni oly módon is, hogy az emberek csupán beszédtemaként emlegetik egymásnak. Az új kommunikációs környezet fenyegetések mellett lehetőségekkel is járnak. Tehát úgy gondolom, hogy a közösségi oldalak marketing értékű előnyeinek kihasználása hozzájárul az üzleti sikerek eléréséhez. A megvalósításhoz a virtuális piacok maguk fogyasztóival rendelkezésre állnak, amely lehetőséget a vezető légitársaságok igyekeznek kihasználni. Nyilvánvaló, hogy az új piacok megszerzésében élen járó légitársaságok nagyobb valószínűséggel továbbra is fennmaradnak.

ÖSSZEFOGLALÓ

Az Európai Unió klímavédelmi politikájának alappillére az EU Kibocsátások Kereskedelmi Rendszere, amely 2005. évben került bevezetésre. Az előkészületek után 2012. január 1-től a kibocsátási rendszer hatálya már kiterjed a légitársaságokra, jellemzően a polgári légitársaságok tevékenységére is.

A tanulmányom keretében a Turkish Airlines üzleti tevékenységét elemzem a gazdálkodási eredmények és a kibocsátás kereskedelmi szabályozása ismeretében. Továbbá a vállalati stratégia mentén vizsgálom és elemzem azokat a stratégiai fontos célszektorokat, ahol ugyan a gazdaság külső környezetében előre tervezett változások – például a széndioxid kibocsátás mennyiségbeli szabályozása - várhatóak, de kellő ismeret hiányában a vállalat fejlődésére gyakorolt hatása összetetten jelenik meg.

Rendelkezésre álló forrásadatok (a US GAAP és IFRS beszámolók, a légitársasági menetrendek, a repülőgép flotta széndioxid kibocsátási paraméterei, a légitársaságok hatósági szabályozása) felhasználásával 49 európai célállomás vonatkozásában végzem az emisszió költségnövelő számításait, alapul véve a személy- és áruszállításokra vonatkozó trendszámításokat.

A németországi kvóta felosztási rendszerben a Turkish Airlines 2012. évben 1 054 382 tonna CO₂ ingyenes kvóta mennyiségre jogosult. A fennmaradó 186 067 tonna CO₂ kvóta beszerzése pedig közel 5 582 022 euróba kerül, vagyis a 2010. évi mérleg szerinti eredmény 3,85%-a. Így például a komfort fokozattól függően Isztambul - Amszterdam viszonylatában utasonként 5,3 (economy) - 21,4 (first class) euró felárral is számolhatunk.

A legnagyobb árbevételű európai és belföldi piacok tekintetében a nemzetközi célállomások elérése továbbra is Isztambulból „Turkish Airlines Globally Yours” márkanevvel történik, míg a belföldi célállomásokat pedig Ankarából „AnadoluJet” márkanevvel indítják.

Következtetésképpen, a Turkish Airlines töretlen növekedési potenciálját igyekszik megőrizni oly módon is, hogy híve azon üzletpolitikának, hogy a „teljes kiszolgálású” és a „fapados” légitársaságoknak együtt egymást segítve kell majd kezelni a kialakult krízis helyzetet és megtalálni az abból kivezető utat.

Summary

In 2005 the European Union Emissions Trading Scheme (EU ETS) was launched that is a major pillar of the EU climate protection policy. After a long range preparation, the activity of all aircraft operators, civil air transport companies has become subject to the EU ETS.

In the framework of my thesis the business activity of Turkish Airlines is analyzed timely in view of the financial results and the regulation of emissions trading. Furthermore, those strategically important fields of activity are studied and analyzed where some changes in the circumstances of economy are expected to be happened, for example the regulation of carbon emissions quantitatively. However, the influence on the corporate development occurs by complexity because of the absence of competent knowledge on it.

The influence of emissions allowances on the increase of unit costs will be calculated using all the available databases on Turkish Airlines (US GAAP and IFRS reports, air traffic winter/summer timetables, carbon emissions of the fleet, regulation of the emissions handling authority) focusing 49 destinations in the territory of European Economic Area based on the additive seasonality of passengers and cargo transports.

According to the quote allocation system in Germany, Turkish Airlines is entitled the quantity of 1,054,382 tons carbon in 2012. The remaining quantity of 186,067 tons carbon may cost 5,582,022 Euros, equally with 3.85 percentage of the net profit in 2010. Consequently, additional charge of 5.3 Euros for economy class and 21.4 Euros for first class on the route from Istanbul to Amsterdam may be calculated depending on the class of comfortably.

All the European destinations with the top revenue are accessible from Istanbul branded by Turkish Airlines Globally Yours while the domestic ones from Ankara branded by AnadoluJet.

Turkish Airlines is aiming to retain its unbroken growth potential such way that it is devoted to survive the current crisis and also to find out the right way together the full service and low cost carriers helping on each other.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Airline Leader (2011): Social networking and the new customer relations paradigm. <http://www.airlineleader.com/this-months-highlights/social-networking-and-the-new-customer-relations-paradigm> (letöltve: 2012. 04. 08.)
- Air Valid Development (2012): Certified Airline Information and Opinions. <http://www.air-valid.co.uk/airlines-evaluation.html> (letöltve: 2012. 04. 08.)
- Air Transport Action Group (ed.) (2008): Air transport drives economic and social progress: The economic and social benefits of air transport. http://files.aea.be/Downloads/Eco_Socia_Bene_Tran_08.pdf (letöltve: 2012. 04. 15.). p. 17.
- Bárány, M. – Varsányi, J. (2010): Üzleti versenyképesség és fenntarthatósági számvitel. *Vezetői számvitel: Módszertani füzetek*, pp. 47-69.
- Brueckner, J.K. - Zhang, A. (2010): Airline emission charges: Effects on airfares, service quality, and aircraft design. *Transportation Research Part B*, Vol. 44, pp. 960-971.
- Citi Global Transaction Services (2010): Turkish Airlines Citi's Cross-Border Target Balancing Optimizes Visibility and Reduces Costs. http://www.transactionservices.citigroup.com/transactionservices/home/tts/corp/innovation/action/docs/659660_turkish.pdf (letöltve: 2012. 04. 17.)
- itravelnet.com Travel Directory (2012): Defunct Airlines Europe. <http://www.itravelnet.com/airlines/defunct-airlines-europe.html> (Letöltve: 2012. 04. 11.)
- European Environment Agency (2007). In: European Communities (ed.) (2008): EU action against climate change: The EU Emissions Trading Scheme. http://ec.europa.eu/clima/publications/docs/ets_en.pdf (letöltve: 2012. 04. 15.)
- Ferdows, K. - Meyer, A., (1990): Lasting improvements in manufacturing performance: In search of a new theory. *Journal of Operations Management*, Vol. 9, pp. 168-194.
- IATA (2011): IATA disappointed with EU Court decision on ETS. <http://www.iata.org/pressroom/pr/Pages/2011-12-21-01.aspx> (letöltve: 2011. 12. 23.)
- López-Bonilla, J.M. - López-Bonilla, L.M. [2008]: Influence of the state-owned airlines on passenger satisfaction. *Journal of Air Transport Management*, Vol. 14 Issue 3, pp. 143-145.
- Nagy, T. (2011): Vállalati kockázati faktorok az EU ETS-rendszerben. *Vezetéstudomány*, Vol. 42, pp. 53-66.
- Official Journal of the European Union (2012): Commission Regulation No 100/2012. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:039:0001:0132:EN:PDF>

Oxford Economics calculations (2008). In: Air Transport Action Group (ed.) Air transport drives economic and social progress: The economic and social benefits of air transport. http://files.aea.be/Downloads/Eco_Socia_Bene_Tran_08.pdf (letöltve: 2012. 04. 15.). p. 17.

Pels, E. (2008): Chapter 7 International air transport: Environmental impacts of increased activity levels. In: OECD (ed.) Globalisation, Transport and the Environment. OECD Publishing. ISBN 9789264079199.

Reizinger-Ducsai, A. (2010): Az emisszió-kereskedelem és a vállalkozások alkalmazkodása. *Vezetői számvitel: Módszertani füzetek*, pp. 40-46.

Reizinger – Ducsai, A. (2012): Emissziós jogok közgazdasági relevanciája és számviteli leképezése. *Vezetéstudomány*, Vol. 43, pp. 52-64.

Star Alliance <http://www.staralliance.com/en/about/airlines/> (letöltve: 2012. 04. 15.)

Turkish Airlines Annual reports (2011): Rising above the crisis, we attained success 2001; Higher and higher 2002; Toward new horizons 2003; We deliver quality to the world 2007, Day begins with ascent 2008; Strong wings, big goals 2009; Globally Yours 2010.

The International Congress and Convention Association (2011): The International Association Meetings Market 2001-2010, Abstract for non-members. ICCA Statistics Report. pp. 17-27. <http://www.iccaworld.com/dcps/doc.cfm?docid=1264> (letöltve: 2011. 10. 10.)

Töröcsvári, Zs. (2009): Statisztikai példatár.

Turkish Statistical Institute (2011): Sustainable development indicators 2000-2009. http://www.turkstat.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=0&KITAP_ID=246 (letöltve: 2011. 11. 10.)

UBM (2012): The EU Emissions Trading Scheme Report. <http://www.oagaviation.com/Solutions/Reports-Guides/ETS/ETS> (letöltve: 2012. 04. 10.)

Internetes adatforrások hivatkozásai (letöltés ellenőrzése: 2012. 04. 18.)

www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/report/financial-report

www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/presentation

www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/traffic-result

www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/share-information

<http://www.turkishairlines.com/tr-TR/kurumsal/faaliyet-raporu/2010/en/m-6-12.html>

<http://www.dehst.de>

<http://www.tripbase.com/flight-Co2-calculator>

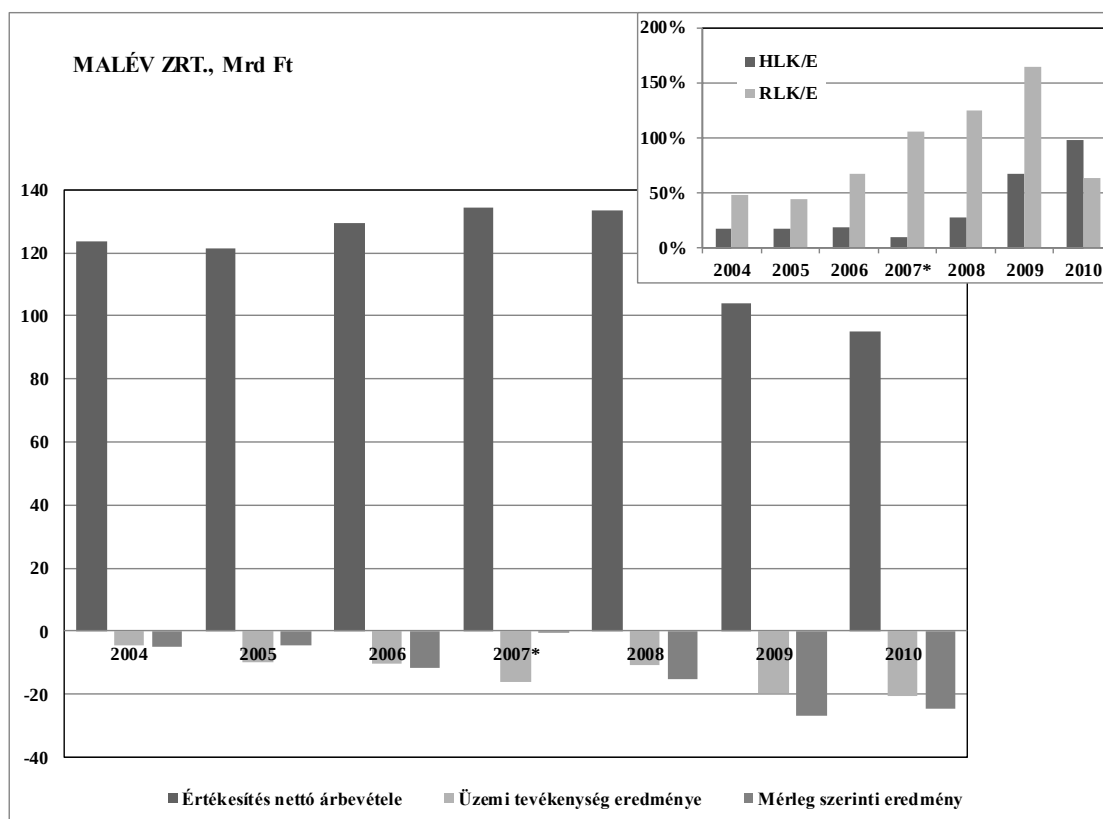
<http://archive.defra.gov.uk/environment/business/reporting/pdf/passenger-transport.pdf>

<http://www.travelmath.com/>

<http://www4.thy.com/timetable/timetable.tk?lang=en>

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: A MALÉV ZRT. GAZDÁLKODÁSÁNAK JELLEMZŐI: NETTÓ ÁRBEVÉTEL, ÜZEMI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE ÉS MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (MRD FT), HOSSZÚ ÉS RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK (2004-2010)

Forrás: saját gyűjtés és szerkesztés a MALÉV Zrt. konszolidált pénzügyi beszámolóí (2005-2010) alapján, alapadatok: <http://www.e-beszamolo.kim.gov> (letöltve: 2012. 04. 11.); * rendkívüli bevételek 19,3 milliárd Ft-ban, amelyből a privatizáció feltételeként az Airbridge Zrt. 5 milliárd Ft-os tőkeemelése.

Munkatábla a MALÉV Zrt. gazdálkodási adatokról

ezer Ft	2004	2005	2006	2007*	2008	2009	2010
Jegyzett tőke	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 600 000	3 600 000	400 000	415 101
Hosszú lejáratú kötelezettségek	12 729 210	12 966 461	10 787 028	4 561 587	10 224 150	21 875 014	45 911 675
Rövid lejáratú kötelezettségek	35 026 620	33 457 855	40 001 281	47 802 714	45 751 738	53 755 299	29 732 204
Eszközök (összesen)	73 395 726	75 493 498	59 170 386	45 350 739	36 584 812	32 646 084	46 742 777
Értékesítés nettó árbevétele	123 808 894	121 237 376	129 437 480	134 414 420	133 483 029	103 803 990	95 291 006
Üzemi tevékenység eredménye	-4 734 127	-9 996 936	-10 228 414	-16 028 082	-10 799 257	-19 650 023	-20 716 473
Adózás előtti eredmény	-4 921 097	-4 344 165	-11 837 580	-142 894	-15 032 683	-26 728 309	-24 481 888
Mérleg szerinti eredmény	-4 951 687	-4 384 103	-11 884 258	-164 785	-15 126 290	-26 815 196	-24 514 143
Leányvállalatok száma (db)	9	9	9	9	8	7	7
Dolgozók száma (db)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	2 600
Vezérigazgató	Dr. Gönci János	Dr. Gönci János	Dr. Gönci János	Leonov Pjotr Viktorovics	Martin Gauss	Martin Gauss	Martin Gauss
* rendkívüli bevételek	19 298 245						

2. MELLÉKLET: A TÖRÖKORSZÁGI LÉGIKÖZLEKEDÉS JELENTŐSEBB SZEREPLŐI

	Légitársaság	Flotta db	Férőhely kapacitás fő	Jellemző adatok
1.	AnadoluJet	28	4 738	A Turkish Airlines brand neve a belföldi piacon. Repülési távolság 4600-5700 km.
2.	Atlasjet	13	2 703	Árbevétel 344,7 M USD, nettó nyereség 32,5 M USD (2010); Repülési távolság 5600-12500 km. Kvóta keret 2012-ben 35441 tonna CO ₂ .
3.	BoraJet	6	354	Repülési távolság 1600 km; 20 belföldi célállomás Ankarából; üzleti útra (11000 km) luxus repülőgép bérbeadása
4.	Corendon Airlines	8	1 200	320000 fő/év utasforgalom; holland cég; 23 európai és 6 török célállomással
5.	Freebird Airlines	8	1 536	Kvóta keret 2012-ben 156549 tonna CO ₂ .
6.	Onur Air	33	7 890	1400000 fő/év utasforgalom, Isztambulból 11 belföldi célállomás, Nicosia és Odessza.
7.	Pegasus Airlines	42	7 747	Repülési távolság 3100-4800 km. Kvóta keret 2012-ben 433711 tonna CO ₂ .
8.	Sky Airlines	14	2 294	Európai célállomások Izmirből Antalyából
	összesen	152	28 462	
Forrás: saját gyűjtés és szerkesztés, alapadatok http://cmss.atlasjet.com, www.anadolujet.com, www.flypgs.com, http://onurair.com.tr, www.skyairlines.net,				

3. MELLÉKLET: A TURKISH AIRLINES FLOTTA ÖSSZETÉTELE ÉS SZERKEZETE

Géptípus	Komfortfokozat			Férőhely kapacitás	Üzemeltetett gépek száma	Összes férőhely
	Economy	Economy+	Business	fő/gép	darab	fő
A319-132	126		0	126	7	882
	114		18	132	2	264
	90		42	132	2	264
A320-211	178		0	178	1	178
A320-214	111		48	159	3	477
A320-232	144		18	162	2	324
	149		18	167	1	167
	111		48	159	20	3 180
A321-231	178		0	178	1	178
	180		0	180	1	180
	210		0	210	1	210
	153		42	195	1	195
	146		48	194	20	3 880
A321-232	158		20	178	5	890
A330-202	259		22	281	2	562
A330-203	228		22	250	5	1 250
A330-343E	261		28	289	8	2 312
A340-311	236		34	270	4	1 080
A340-313X	254		24	278	2	556
	238		23	261	2	522
B737-4Y0	102	36	12	150	3	450
B737-73V(W)	148			148	2	296
B737-752(W)	124		12	136	3	408
B737-76(W)	149			149	2	298
	148			148	4	592
B737-7GL(W)	149			149	2	298
B737-86Q(W)	189			189	1	189
B737-8F2(W)	135		20	155	8	1 240
	105		60	165	40	6 600
	189			189	2	378
B737-8FH(W)	189			189	1	189
B737-8GJ(W)	189			189	2	378
B737-9F2ER(W)	168		20	188	2	376
B777-3F2ER	246	63	28	337	12	4 044
Flotta összesítő				6 460	174	33 287

Megjegyzés: Megrendelt utasszállító gép 53 db, az üzemeltetett teherszállító gép 6 db.

Forrás: saját szerkesztés, <http://www.turkishairlines.com/en-int/traveling-information/turkish-airlines-passenger-cargo-airbus-boeing-all-flight-fleet> (Letöltve: 2012. 03. 26.)

<http://www.routesonline.com/airlines/4713/turkish-airlines/50/route-exchange-airline-requirements> (letöltve: 2012. 04. 10.)

A széndioxid kvóta kiszámításához használt géptípusok férőhely kapacitása

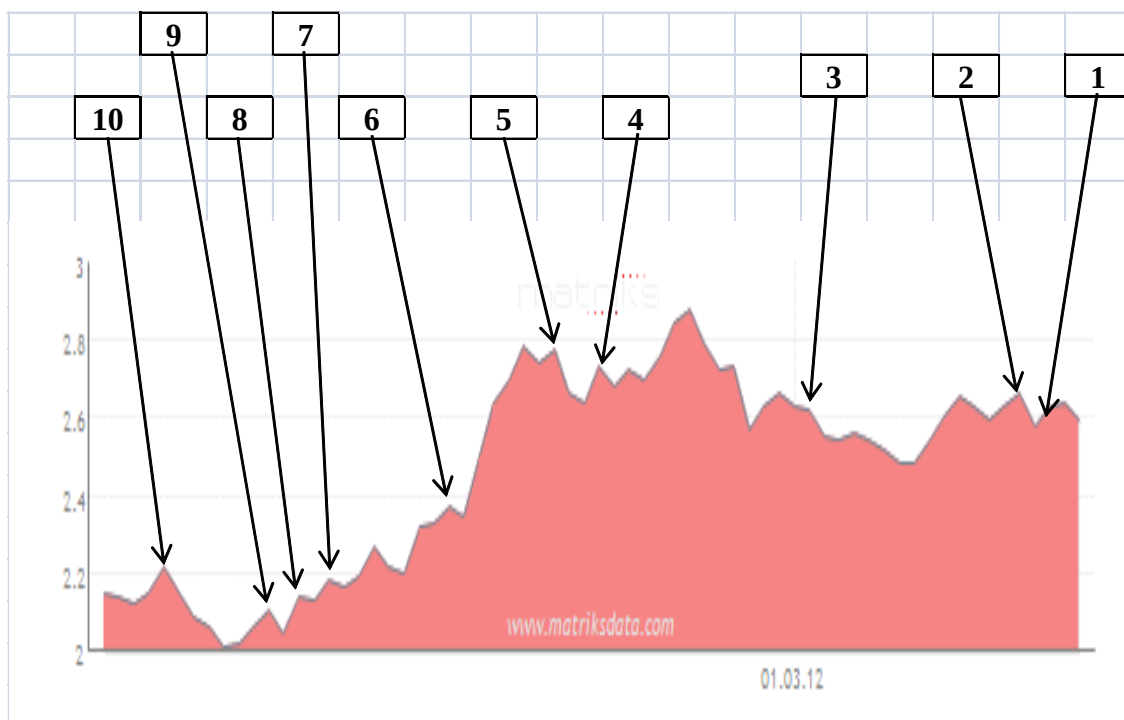
Géptípus	Komfortfokozat		Férőhely kapacitás
	Economy fő	Business fő	fő/gép
A319-132	114	18	132
A320-232	144	18	162
A321-231	153	42	195
A340-313X	254	24	278
B737-8F2(W)	135	20	155
B737-9F2ER(W)	168	20	188

**4. MELLÉKLET: A TURKISH AIRLINES 1% FELETTI RÉSZVÉNYHÁNYADÁT BIRTOKOLÓ
RÉSZVÉNYESEK (ISZTAMBULI ÉRTÉKTŐZSDE, 2012. MÁRCIUS 28.)**

Részvényes	Mennyiség	Névérték	Részvény hányad
	db	M EUR	%
1. Citibank Yabanci N.A.*	181 559 100	143 795	28,24
2. Yapi Kredi Yatirim	65 292 040	51 711	10,16
3. Deutsche Bank Yabanci	63 263 960	50 105	9,84
4. IS Yatirim	49 621 880	39 301	7,72
5. Garanti Bankasi A.S.	49 501 880	39 206	7,70
6. IS Bankasi A.S.	40 440 160	32 029	6,29
7. Akbank T.A.S.	35 596 510	28 193	5,54
8. Emeklilik Yatirim Fonlari	24 971 940	19 778	3,88
9. Deniz Yatirim	14 359 440	11 373	2,23
10. Finans Yatirim	11 549 660	9 147	1,80
11. HSBC Yatirim	11 069 640	8 767	1,72
12. TEB Yatirim	9 589 626	7 595	1,49
13. Yatirim Fonlari	8 230 335	6 518	1,28
14. Ziraat Yatirim	7 502 898	5 942	1,17
15. Bizim Menkul	7 475 634	5 921	1,16
Összesen	580 024 703	459 380	90,22

Forrás: saját gyűjtés és szerkesztés, <http://www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/share-information/share-price> (letöltve: 2012. 03. 28.).

5. MELLÉKLET: A THYAO RÉSZVÉNY ÁRFOLYAMÁNAK NEGYEDÉVES ALAKULÁSA AZ ESEMÉNYEK TÜKRÉBEN

Forrás: saját gyűjtés és szerkesztés, <http://www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/share-information/share-price> (letöltve: 2012. 03.

28.)

Az esemény lista:

1. A kormány közvetítése a Hava İş Union szakszervezettel való megegyezésben (2012.03.19)
2. Februári forgalomnövekedés (2012.03.15)
3. Új célállomások Szaúdi-Arábiába, Kirgizisztánba (2012.03.02)
4. Januári forgalomnövekedés (2012.02.13)
5. Új célállomások Ruandába, Ukrajnába (2012.02.10)
6. Az első tárgyalás a Hava İş Union szakszervezettel (2012.02.02)
7. Garanti Bankasi hitel 5 évre a Miles&Smiles programhoz (2012.01.23)
8. Privatizációs tárgyalás engedélyezése a LOT-tal (Polish Airlines) (2012.01.21)
9. 2011. évi forgalmi eredmények ismertek (2012.01.11)
10. Garanti Bankasi-val hitelszerződés aláírása (2012.01.02)

**6. MELLÉKLET: A TURKISH AIRLINES THYAO RÉSZVÉNYEINEK NYERESÉGE AZ
ISZTAMBULI ÉRTÉKTŐZSDÉN, 2002. ÉS 2011. ÉV KÖZÖTT**

THYAO	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	átlag	szórás
Nettó nyereség (M USD)	139	169	175	131	125	224	874	362	191	-140	225	260
Részvényérték (USD/db)	0,0008	0,0010	0,0010	0,0007	0,0007	0,0013	0,0100	0,0036	0,0019	-0,0012	0,0020	0,0031

Forrás: A 2003-2010. évi CMB IFRS és US GAAP konszolidált beszámolók,
<http://www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/report/financial-report> .
 Letöltve: 2011. 06. 12., 2012. 04. 09.

**7. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA AZ UTASFORGALMI TELJESÍTMÉNYEK – BEVÉTELI UTAS-
KILOMÉTER (RPK), ELÉRHETŐ BEVÉTELI UTAS-KILOMÉTER (ASK), FÉRŐHELY
KIHASZNÁLTSÁG (PLF %) - KISZÁMÍTÁSÁHOZ**

Teljesítmény	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
mutató	Január					Február					Március				
RPK (millió km)	2 162	2 313	2 471	3 351	3 727	1 769	2 090	2 311	3 081	3 523	2 095	2 532	2 754	3 738	4 386
ASK (millió km)	3 308	3 427	3 782	4 886	5 540	2 653	3 036	3 437	4 427	5 319	3 058	3 449	4 175	5 151	6 436
PLF (%)	65,35	67,50	65,34	68,57	67,28	66,67	68,85	67,22	69,61	66,24	68,51	73,43	65,95	72,56	68,15
	Április					Május					Június				
RPK (millió km)	2 385	2 694	3 133	3 692	4 684	2 472	2 876	3 195	3 962	4 802	2 655	2 986	3 391	4 059	4 950
ASK (millió km)	3 314	3 647	4 502	5 045	6 626	3 445	3 761	4 654	5 423	6 778	3 594	3 921	4 770	5 428	6 822
PLF (%)	71,97	73,85	69,59	73,16	70,68	71,77	76,48	68,65	73,07	70,84	73,88	76,15	71,09	74,77	72,56
	Július					Augusztus					Szeptember				
RPK (millió km)	3 053	3 395	3 705	4 657	6 066	3 224	3 687	4 508	4 892	5 576	2 848	2 952	3 731	4 391	5 780
ASK (millió km)	3 991	4 319	4 812	5 778	7 683	3 962	4 595	5 994	6 391	7 472	3 734	4 011	5 074	5 720	7 272
PLF (%)	76,50	78,62	76,98	80,60	78,94	81,37	80,25	75,20	76,54	74,62	76,28	73,59	73,54	76,76	79,48
	Október					November					December				
RPK (millió km)	2 776	3 124	3 859	4 368	5 593	2 354	2 748	3 422	3 905	4 910	2 455	2 769	3 652	3 856	4 880
ASK (millió km)	3 654	4 093	5 067	5 772	7 429	3 286	3 941	4 997	5 575	6 964	3 625	4 119	5 309	5 502	6 778
PLF (%)	75,98	76,34	76,16	75,67	75,28	71,64	69,73	68,48	70,04	70,51	67,73	67,22	68,78	70,08	72,00

Forrás: saját számítás, <http://www.turkishairlines.com/en-int/corporate/investor-relation/traffic-result>

Bevételi utas-kilométer RPK (Revenue Passenger Kilometer, km) = Utasok száma x Utasok repült távolsága

Lehetséges bevételi utas-kilométer ASK (Available Seat Kilometer, km) = Férőhelyek száma x Repült távolság

Férőhely kihasználtság PLF (Passenger Load Factor, %) = (RPK/ASK)*100

SZIGNIFIKANCIA MEGÁLLAPÍTÁSÁRA

Üzleti év	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Europa	688,09	945,81	1 133,83	1 405,15	1 810,57	1 695,77	1 927,90	2 136,77
Belföld	372,51	511,93	606,99	818,21	1 007,01	901,79	1 034,02	1 043,38
Távol-Kelet	279,76	362,72	471,86	637,23	741,26	720,62	996,04	1 315,69
Közel-Kelet	160,46	210,06	245,06	342,53	541,80	555,13	691,51	847,12
Afrika	43,86	58,00	73,04	112,24	196,31	246,09	347,91	379,64
Amerika	94,92	115,03	135,37	161,94	170,64	205,40	349,00	520,01

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
2004		-93,9937	-171,0936	-306,2854	-471,3327	-447,5354	-617,7979	-767,1691
2005			-77,0999	-212,2917	-377,3390	-353,5417	-523,8042	-673,1754
2006				-135,1919	-300,2391	-276,4418	-446,7043	-596,0755
2007					-165,0473	-141,2500	-311,5125	-460,8836
2008						23,7973	-146,4652	-295,8364
2009							-170,2625	-319,6337
2010								-149,3712
2011								

9. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA A RÉGIÓK ÁRBEVÉTELBELI SZIGNIFIKANCIA MEGÁLLAPÍTÁSÁRA

alfa	5%						
k	6						
nj	8						
n	48						
xátl	632,7	M USD					
SQK	9061226,282	(M USD) ²					
SQB	3807260,443	(M USD) ²					
FGK	5						
FGB	42						
ft	2,437692635						
fsz	19,9918818						
H1 igaz	Európa abszolút értékben minden más régióhoz képest több árbevételt ért el.						
FG	42						
tt	2,018081679						
SZD	303,8018346	M USD					
Éves árbevétel (M USD)							
Régió	Európa	Belföld	Távol-Kelet	Közel-Kelet	Afrika	Amerika	
2004	688,1	372,5	279,8	160,5	43,9	94,9	
2005	945,8	511,9	362,7	210,1	58,0	115,0	
2006	1 133,8	607,0	471,9	245,1	73,0	135,4	
2007	1 405,1	818,2	637,2	342,5	112,2	161,9	
2008	1 810,6	1007,0	741,3	541,8	196,3	170,6	
2009	1 695,8	901,8	720,6	555,1	246,1	205,4	
2010	1 927,9	1034,0	996,0	691,5	347,9	349,0	
2011	2 136,8	1043,4	1315,7	847,1	379,6	520,0	
xátlj	1 468,0	787,0	690,6	449,2	182,1	219,0	M USD
nj*(xátlj-xátl)	5 582 073,8	190 499,7	26 893,9	269 254,5	1 623 810,2	1 368 694,1	(M USD) ²
SQj	1 824 550,0	469 175,0	814 497,4	430 455,3	122 097,1	146 485,6	(M USD) ²
	Európa	Belföld	Távol-Kelet	Közel-Kelet	Afrika	Amerika	
Európa		681,0070	777,3394	1018,7778	1285,8487	1248,9462	
Belföld			96,3324	337,7708	604,8418	567,9392	
Távol-Kelet				241,4384	508,5093	471,6068	
Közel-Kelet					267,0709	230,1684	
Afrika						-36,9025	
Amerika							

**10. MELLÉKLET: KÉTMINTÁS T-PRÓBA A RÉGIÓK KÖZÖTT SZIGNIFIKÁNS KÜLÖNBSÉGEK
KIMUTATÁSÁRA**

alfa	5%					
nh	8		M USD	M USD		
nú	8		xh	xú		
szh	510,54	M USD	688,1	372,5		
szú	258,89	M USD	945,8	511,9		
fgh	7		1 133,8	607,0		
fgú	7		1 405,1	818,2		
fgsz	7		1 810,6	1 007,0		
fgn	7		1 695,8	901,8		
ft	3,7870		1 927,9	1 034,0		
fsz	3,8888476		2 136,8	1 043,4		
	H1 igaz					
xhátl	1468,0	M USD				
xúátl	787,0	M USD				
sdátl	404,77	M USD				
t _{tablázat}	2,1447867					
t _{számított}	2,0574					
	H0 igaz					
Éves árbevétel (M USD)						
Régió	Európa	Belföld	Távol-Kelet	Közel-Kelet	Afrika	Amerika
2004	688,1	372,5	279,8	160,5	43,9	94,9
2005	945,8	511,9	362,7	210,1	58,0	115,0
2006	1 133,8	607,0	471,9	245,1	73,0	135,4
2007	1 405,1	818,2	637,2	342,5	112,2	161,9
2008	1 810,6	1 007,0	741,3	541,8	196,3	170,6
2009	1 695,8	901,8	720,6	555,1	246,1	205,4
2010	1 927,9	1 034,0	996,0	691,5	347,9	349,0
2011	2 136,8	1 043,4	1 315,7	847,1	379,6	520,0
átlag	1 468,0	787,0	690,6	449,2	182,1	219,0
szórás	510,5	258,9	341,1	248,0	132,1	144,7
szignifikáns eltérés a	ab	b	b	b	b	b
A kétmintás t- próba számított értékei						
t_{5%} = 2,1447	Európa	Belföld	Távol-Kelet	Közel-Kelet	Afrika	Amerika
Európa	~~2,0574~~	~~2,3485~~	~~3,0779~~	~~3,8848~~	~~3,7733~~	
Belföld		~~0,291~~	~~1,0205~~	~~1,8273~~	~~1,7158~~	
Távol-Kelet			~~0,7294~~	~~1,5363~~	~~1,4248~~	
Közel-Kelet				~~0,8069~~	~~0,6954~~	
Afrika					~~0,1115~~	
Amerika						<del></del>

11. MELLÉKLET: ADDITÍV TRENDSZÁMÍTÁS MUNKATÁBLA, HAVI UTAS SZÁM (FŐ) ALAPJÁN

2007. JANUÁR ÉS 2011. SZEPTEMBER KÖZÖTT

exp								
y =1476230,3e1,0116x				fő	fő	fő		
	1,013784137		t	y	ys	yssz	(y-ys)^2	(y-yssz)^2
a	1476230,346		1	1 370 063	1493349,3	1171574,5	1,52E+10	3,94E+10
b	1,011596403		2	1 194 671	1510666,8	1076670,7	9,985E+10	1,392E+10
			3	1 357 781	1528185,1	1340339,2	2,904E+10	304217951
yátl	2116989,053	fő	4	1 552 793	1545906,5	1476821,4	47423363	5,772E+09
össz(y-ys)^2	4,22515E+12	fő	5	1 683 922	1563833,5	1639807,5	1,442E+10	1,946E+09
sy	272259,9086	fő	6	1 757 320	1581968,3	1703854	3,075E+10	2,859E+09
vsy	12,86%		7	1 925 617	1600313,5	1996411,2	1,058E+11	5,012E+09
Nem tekinthető matematikai modellnek.			8	2 069 254	1618871,4	2087429,6	2,028E+11	330351127
össz(y-ysz)^2	4,19483E+11	fő	9	1 848 817	1637644,4	1819814,4	4,459E+10	841148433
sszy	85786,64207	fő	10	1 781 320	1656635,2	1762421,7	1,555E+10	357146899
vsszy	4,05%		11	1 516 695	1675846,2	1513385,4	2,533E+10	10953272
Matematikai modellnek tekinthető.			12	1 545 198	1695280	1519970,7	2,252E+10	636414557
			13	1 472 700	1714939,2	1393164,4	5,868E+10	6,326E+09
			14	1 415 985	1734826,3	1300830,2	1,017E+11	1,326E+10
			15	1 651 917	1754944	1567098,1	1,061E+10	7,194E+09
			16	1 757 434	1775295,1	1706210	319018137	2,624E+09
			17	1 979 171	1795882,1	1871856,1	3,359E+10	1,152E+10
n	57		18	2 013 390	1816707,9	1938593,6	3,868E+10	5,595E+09
p	12		19	2 221 551	1837775,2	2233872,9	1,473E+11	151828521
	sz		20	2 388 710	1859086,7	2327645	2,805E+11	3,729E+09
sz00	-157986,665		21	1 974 795	1880645,5	2062815,5	8,864E+09	7,748E+09
sz01	-304452,187		22	2 099 865	1902454,2	2008240,6	3,897E+10	8,395E+09
sz02	-416673,47		23	1 801 106	1924515,8	1762055	1,523E+10	1,525E+09
sz03	-170523,3178		24	1 759 689	1946833,3	1771524	3,502E+10	140066989
sz04	-51762,49932		25	1 597 475	1969409,5	1647634,7	1,383E+11	2,516E+09
sz05	93296,59969		26	1 542 470	1992247,6	1558251,5	2,023E+11	249056170
sz06	139208,2915		27	1 766 340	2015350,5	1827504,6	6,201E+10	3,741E+09
sz07	413420,323		28	2 008 304	2038721,3	1969636,2	925213348	1,495E+09
sz08	485880,8225		29	2 106 104	2062363,2	2138337,1	1,913E+09	1,039E+09
sz09	199492,6153		30	2 211 443	2086279,1	2208164,8	1,567E+10	10746443
sz10	123109,0595		31	2 337 844	2110472,5	2506570,2	5,17E+10	2,847E+10
sz11	-145138,1918		32	2 747 598	2134946,4	2603504,6	3,753E+11	2,076E+10
			33	2 283 681	2159704,1	2341874,1	1,537E+10	3,386E+09
szátlag	17322,61504		34	2 320 649	2184748,9	2290535,3	1,847E+10	906834405
			35	2 024 465	2210084,1	2047623,3	3,445E+10	536306161
szsz00	-175309,2801		36	2 155 100	2235713,1	2060403,8	6,498E+09	8,967E+09
szsz01	-321774,802		37	2 012 378	2261639,3	1939864,5	6,213E+10	5,258E+09
szsz02	-433996,085		38	1 911 729	2287866,2	1853870,1	1,415E+11	3,348E+09
szsz03	-187845,9329		39	2 232 728	2314397,2	2126551,3	6,67E+09	1,127E+10
szsz04	-69085,11436		40	2 214 458	2341235,9	2272150,8	1,607E+10	3,328E+09
szsz05	75973,98465		41	2 490 166	2368385,8	2444359,8	1,483E+10	2,098E+09
szsz06	121885,6765		42	2 533 312	2395850,6	2517736,3	1,89E+10	242603235
szsz07	396097,7079		43	2 892 980	2423633,8	2819731,6	2,203E+11	5,365E+09
szsz08	468558,2075		44	2 939 354	2451739,3	2920297,5	2,378E+11	363150671
szsz09	182170,0003		45	2 684 942	2480170,6	2662340,6	4,193E+10	510821648
szsz10	105786,4444		46	2 635 704	2508931,7	2614718,1	1,607E+10	440406418
szsz11	-162460,8069		47	2 316 800	2538026,3	2375565,5	4,894E+10	3,453E+09
			48	2 234 861	2567458,3	2392149	1,106E+11	2,474E+10
			49	2 137 805	2597231,5	2275456,7	2,111E+11	1,895E+10
			50	2 108 903	2627350,1	2193354	2,688E+11	7,132E+09
			51	2 451 943	2657817,9	2469971,9	4,238E+10	325042997
			52	2 610 937	2688639	2619553,9	6,038E+09	74250858
			53	2 694 078	2719817,5	2795791,5	662524365	1,035E+10
			54	2 777 938	2751357,6	2873243,3	706515106	9,083E+09
			55	3 341 213	2783263,5	3179361,2	3,113E+11	2,62E+10
			56	3 043 201	2815539,3	3284097,6	5,183E+10	5,803E+10
			57	3 161 709	2848189,5	3030359,5	9,829E+10	1,725E+10

**12. MELLÉKLET: ADDITÍV TRENDSZÁMÍTÁS MUNKATÁBLA, HAVI TEHERFUVAROZÁS SÚLYA
(TONNA) ALAPJÁN 2007. JANUÁR ÉS 2011. SZEPTEMBER KÖZÖTT**

exp								
y =12740,84e1,0162x				tonna	tonna	tonna		
	1,013784137	t	y	ys	yssz	(y-ys)^2	(y-yssz)^2	
a	12740,84362	1	11 352	12948,189	9898,5041	2547819,7	2112650,3	
b	1,01627408	2	13 495	13158,909	11740,587	112957,17	3077965,7	
		3	16 784	13373,058	15745	11634525	1079520,6	
yátl	21280,52632	tonna	4	15 754	13590,692	14328,974	4679900,1	2030700,5
össz(y-ys)^2	431862677,1	tonna	5	15 397	13811,868	14759,841	2512642,4	405972,13
sy	2752,551216	tonna	6	15 649	14036,644	13891,672	2599692,6	3088203,4
vsy	12,93%		7	15 623	14265,077	14252,641	1843954,2	1877883,5
Nem tekinthető matematikai modellnek.			8	14 374	14497,228	10770,292	15185,199	12986711
össz(y-ysz)^2	248540153,9	tonna	9	15 850	14733,157	17191,324	1247337,6	1799151,1
sszy	2088,145967	tonna	10	15 900	14972,926	16332,503	859466,46	187059,23
vsszy	9,81%		11	16 590	15216,596	15498,046	1886237,3	1192363
Matematikai modellnek tekinthető.			12	16 284	15464,233	15659,194	672018,68	390382,17
			13	13 441	15715,899	12666,214	5175164,1	600293,84
			14	14 601	15971,66	14553,338	1878710,2	2271,6393
			15	16 847	16231,585	18603,527	378736,17	3085385,9
			16	16 784	16495,739	17234,02	83094,603	202517,87
			17	16 233	16764,192	17712,164	282164,54	2187925,7
n	57		18	16 898	17037,013	16892,041	19324,727	35,508091
p	12		19	17 522	17314,275	17301,839	43149,626	48470,864
sz			20	17 159	17596,049	13869,113	191011,84	10823357
sz00	402,6657087		21	19 246	17882,409	20340,576	1859381,7	1198095,7
sz01	-2841,981053		22	18 776	18173,428	19533,006	363092,71	573057,83
sz02	-1210,618238		23	17 607	18469,184	18750,634	743361,37	1307898,4
sz03	2579,646055		24	13 892	18769,753	18964,715	23792475	25732435
sz04	945,9851597		25	13 277	19075,213	16025,528	33619280	7554408,8
sz05	1155,676208		26	15 374	19385,645	17967,323	16093296	6725323,3
sz06	62,73168983		27	18 894	19701,129	22073,071	651456,52	10106490
sz07	195,2678485		28	18 125	20021,746	20760,027	3597646,5	6943369,9
sz08	-3519,232186		29	18 145	20347,582	21295,554	4851366,5	9925990,7
sz09	2665,871051		30	17 634	20678,72	20533,748	9270319,6	8408536,6
sz10	1567,281547		31	19 391	21015,247	21002,811	2638178,6	2597934,6
sz11	489,1537715		32	15 557	21357,251	17630,315	33642910	4298634
			33	25 372	21704,82	24162,988	13448206	1461711
szátlag	207,7039635		34	24 858	22058,046	23417,624	7839739,8	2074682,9
			35	25 650	22417,021	22698,471	10452154	8711525,3
szsz00	194,9617452		36	25 783	22781,837	22976,799	9006977,8	7874764,1
szsz01	-3049,685016		37	21 299	23152,591	20102,906	3435798,4	1430641,7
szsz02	-1418,322202		38	24 314	23529,378	22111,056	615632,02	4852964,1
szsz03	2371,942092		39	28 457	23912,297	26284,239	20654328	4720891
szsz04	738,2811961		40	24 674	24301,447	25039,729	138795,46	133757,39
szsz05	947,9722444		41	27 387	24696,931	25644,903	7236470,9	3034900,9
szsz06	-144,9722737		42	25 660	25098,851	24953,879	314888,33	498607,42
szsz07	-12,43611501		43	25 607	25507,312	25494,875	9937,7816	12571,912
szsz08	-3726,93615		44	17 683	25922,42	22195,483	67888035	20362507
szsz09	2458,167087		45	32 578	26344,283	28802,45	38859226	14254776
szsz10	1359,577584		46	29 888	26773,012	28132,59	9703149,8	3081465,5
szsz11	281,4498079		47	25 788	27208,718	27490,168	2018440,2	2897375,9
			48	30 621	27651,515	27846,477	8817840,9	7697979
			49	26 125	28101,518	25051,833	3906623,4	1151687,4
			50	27 070	28558,844	27140,522	2216657,5	4973,3723
			51	33 513	29023,613	31395,555	20154593	4483571,9
			52	33 062	29495,946	30234,227	12716742	7996299,9
			53	33 924	29975,965	30923,937	15586979	9000375,3
			54	31 772	30463,796	30318,824	1711396,5	2111720
			55	31 846	30959,567	30947,131	785764	807966,23
			56	29 347	31463,405	27736,469	4479170,8	2593810,1
			57	32 257	31975,443	34433,61	79274,284	4737631,9

**13. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA AZ ÉVEK KÖZÖTTI RPK ÉRTÉKBELI
KÜLÖNBSÉGEK MEGÁLLAPÍTÁSÁRA**

				M RPK					
alfa	5%			2007	2008	2009	2010	2011	
				2 162	2 313	2 471	3 351	3 727	
k	5			1 769	2 090	2 311	3 081	3 523	
nj	12			2 095	2 532	2 754	3 738	4 386	
				2 385	2 694	3 133	3 692	4 684	
				2 472	2 876	3 195	3 962	4 802	
n	60			2 655	2 986	3 391	4 059	4 950	
				3 053	3 395	3 705	4 657	6 066	
xátl	3 523	M RPK		3 224	3 687	4 508	4 892	5 576	
				2 848	2 952	3 731	4 391	5 780	
SQK	43 561 343	(M RPK)^2		2 776	3 124	3 859	4 368	5 593	
SQB	17897289	(M RPK)^2		2 354	2 748	3 422	3 905	4 910	
				2 455	2 769	3 652	3 856	4 880	
FGK	4								
FGB	55								
			xátlj	2 521	2 847	3 344	3 996	4 906	
F _{táblázat}	2,5396886	nj*(xátlj-xátl)^2		12 049 096	5 477 203	383 422	2 683 939	22 967 683	(M RPK)^2
F _{számított}	33,466993	SQj		1 896 172	2 111 301	4 248 525	2 978 695	6 662 596	(M RPK)^2
H1 igaz	Volt olyan év, amikor az RPK (millió) érték a többihez képest kiemelkedően magas, vagy alacsony volt.								
FG	55								
tt	2,0040448								
SZD	466,70675	M RPK							
				2007	2008	2009	2010	2011	
			2007		-326,4449	-823,2928	-1474,9723	-2385,5079	
			2008			-496,8478	-1148,5274	-2059,0630	
			2009				-651,6796	-1562,2152	
			2010					-910,5356	
			2011						

14. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA AZ ÉVEK KÖZÖTTI PLF (%)

ÉRTÉKBELI KÜLÖNBSÉGEK MEGÁLLAPÍTÁSÁRA

[illegible]

**15. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA A HAVI PLF (%) ÉRTÉKEK
NEGYEDÉVES CSOPORTJAI KÖZÖTTI SZIGNIFIKANCIA MEGÁLLAPÍTÁSÁRA**

				% PLF				
				Q1	Q2	Q3	Q4	
				65	72	77	76	
alfa	5%			68	74	79	76	
				65	70	77	76	
k	4			69	73	81	76	
nj	15			67	71	79	75	
				67	72	81	72	
				69	76	80	70	
n	60			67	69	75	68	
				70	73	77	70	
xátl	72 %			66	71	75	71	
				69	74	76	68	
SQK	645	(% PLF) ²		73	76	74	67	
SQB	390,87	(% PLF) ²		66	71	74	69	
				73	75	77	70	
FGK	3			68	73	79	72	
FGB	56							
			xátlj	68,08	72,57	77,29	71,71	
ft	2,76943		nj*(xátlj-xátl) ²	281,08	0,37	356,39	7,39	(% PLF) ²
fsz	30,8135		SQj	78,65	70,91	87,51	153,81	(% PLF) ²
H1 igaz	Volt olyan negyedév, amikor a % PLF érték a többihez képest kiemelkedően magas, vagy alacsony volt.							
FG	56							
tt	2,00324							
SZD	1,93253	% PLF						
				Q1	Q2	Q3	Q4	
			Q1		-4,4849	-9,2032	-3,6271	
			Q2			-4,7183	0,8577	
			Q3				5,5760	
			Q4					

16. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA AZ ÜZEMANYAG EREDETŰ KÖLTSÉGMUTATÓK KISZÁMÍTÁSÁHOZ

	Számítás	Mérték	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (becsült)
Alapadatok												
Éves üzemanyag kiadás	K1	USD	192 455 000	226 346 000	343 945 000	544 122 000	773 975 000	898 941 000	1 426 278 000	988 424 000	1 442 117 000	2 136 759 060
Nem üzemanyag eredetű kiadás	K2	USD	654 736 000	759 196 000	927 113 000	1 133 356 000	1 191 398 000	1 418 048 000	1 679 471 000	1 913 395 000	2 463 181 000	3 120 316 457
Összes kiadás	K3=K1+K2	USD	847 191 000	985 542 000	1 271 058 000	1 677 478 000	1 965 373 000	2 316 989 000	3 105 749 000	2 901 819 000	3 905 298 000	5 257 075 516
Egy hordó nyersolaj ára	K4	USD	22,81	27,69	37,41	50,04	58,3	64,2	91,48	53,56	71,21	87,48
Bevételi utas-kilométer	K5=Utasszám* Távolság	km	16 594 000 000	16 113 392 000	18 594 299 000	21 332 774 000	25 379 285 000	30 268 582 000	34 167 580 000	40 129 754 000	46 542 016 000	56 797 628 000
Származtatott számértékek												
Éves üzemanyag felhasználás	K6=K1/K4	db hordó	8 437 308	8 174 287	9 193 932	10 873 741	13 275 729	14 002 196	15 591 146	18 454 518	20 251 608	24 425 687
Üzemanyag termelékenység	K7=K5/K6	km/hordó	1 967	1 971	2 022	1 962	1 912	2 162	2 191	2 175	2 298	2 325
Üzemanyag termelékenység bázisú K7 viszonyszám	K8=állandó bázisú K7 viszonyszám		100,00	100,23	102,83	99,75	97,20	109,91	111,43	110,56	116,85	118,23
Üzemanyag kiadás részaránya az összes kiadásból	K9=(K1/K3)*100	%	23	23	27	32	39	39	46	34	37	41
Brent olaj átlagár viszonyszám	K10=állandó bázisú K4 viszonyszám		100	121	164	219	256	281	401	235	312	384
Nem üzemanyag eredetű egységár	K11=K2/K5	USD/RPK	0,0395	0,0471	0,0499	0,0531	0,0469	0,0468	0,0492	0,0477	0,0529	0,0549
Nem üzemanyag kiadás viszonyszám	K12=állandó bázisú K11 viszonyszám		100	119	126	135	119	119	125	121	134	139
Forrás: saját számítás. Az üzemanyag kiadás tartalmazza a kenőanyagot is. A viszonyszám számításnál a bázisév 2002. év.												
Nyersolaj ára: http://www.ioga.com/Special/crudeoil_Hist.htm												
1 hordó Brent olaj = 0,136 tonna												
Éves üzemanyag felhasználás		Mtonna	1,15	1,11	1,25	1,48	1,81	1,90	2,12	2,51	2,75	3,32

**17. MELLÉKLET: VARIANCIAANALÍZIS MUNKATÁBLA A MINŐSÍTÉSI PONTSZÁMOK
ÖSSZEHASONLÍTÁSÁRA**

alfa	5%								
				pontszám					
k	5			ET	QA	EM	LH	TK	
nj	12			16,72	16,28	16,39	15,95	15,73	
				17,60	17,25	16,95	15,85	15,68	
n	60			17,54	17,22	17,03	15,96	15,77	
				17,63	17,23	16,87	15,87	15,30	
xátl	16,0	pontszám		17,33	16,90	16,93	16,68	15,69	
				17,33	16,90	16,93	16,68	15,69	
SQK	21,1769	(pontszám)^2		13,75	13,41	13,36	14,11	12,74	
SQB	54,3888	(pontszám)^2		17,32	16,69	16,83	16,10	15,58	
				15,88	15,69	15,29	15,21	14,86	
				17,12	16,62	16,79	16,24	15,18	
				16,60	15,96	15,61	14,88	13,74	
				16,84	15,78	15,99	15,28	14,76	
FGK	4		xátlj	16,81	16,33	16,25	15,73	15,06	pontszám
FGB	55		nj*(xátlj-xátl)^2	7,1178803	1,027845	0,542725	1,0848053	11,4036	(pontszám)^
			SQj	13,0077	12,68983	12,80603	6,1568917	9,7284	(pontszám)^
ft	2,53969								
fsz	5,3537								
H1 igaz	A társaságok között van pontszámbeli különbség.								
FG	55								
tt	2,00404								
SZD	0,81359	pontszám							
				ET	QA	EM	LH	TK	
			ET		0,4775	0,5575	1,0708	1,7450	
			QA			0,0800	0,5933	1,2675	
			EM				0,5133	1,1875	
			LH					0,6742	
			TK						

18. MELLÉKLET: KÉTMINTÁS T-PRÓBA MUNKATÁBLA A MINŐSÍTÉSI PONTSZÁMOK

ÖSSZEHASONLÍTÁSÁRA

nh	12		pontszám	pontszám	
nú	12		xh	xú	
szh	0,94	pontszám	15,73	15,95	
szú	0,75	pontszám	15,68	15,85	
fgh	11		15,77	15,96	
fgú	11		15,30	15,87	
fgsz	11		15,69	16,68	
fgn	11		15,69	16,68	
ft	2,8179		12,74	14,11	
fsz	1,580083023		15,58	16,10	
	H0 igaz		14,86	15,21	
			15,18	16,24	
xhátl	15,1	pontszám	13,74	14,88	
xúátl	15,7	pontszám	14,76	15,28	
sdátl	0,85	pontszám			
t _{táblázat}	2,073873058				
t _{számított}	0,0025				
	H0 igaz				
	Pontszám				
Társaságok	ET	QA	EM	LH	TK
	16,72	16,28	16,39	15,95	15,73
	17,60	17,25	16,95	15,85	15,68
	17,54	17,22	17,03	15,96	15,77
	17,63	17,23	16,87	15,87	15,30
	17,33	16,90	16,93	16,68	15,69
	17,33	16,90	16,93	16,68	15,69
	13,75	13,41	13,36	14,11	12,74
	17,32	16,69	16,83	16,10	15,58
	15,88	15,69	15,29	15,21	14,86
	17,12	16,62	16,79	16,24	15,18
	16,60	15,96	15,61	14,88	13,74
	16,84	15,78	15,99	15,28	14,76
átlag	16,8	16,3	16,2	15,7	15,1
szórás	1,1	1,1	1,1	0,7	0,9
szignifikáns eltérés	a	a	a	a	a
A kétmintás t- próba számított értékei					
t _{5%} =2,0738	ET	QA	EM	LH	TK
ET		0,0018	0,0021	0,004	0,063
QA			0,0003	0,0022	0,0047
EM				0,0019	0,0044
LH					0,0025
TK					

**19. MELLÉKLET: A TURKISH AIRLINES EGT CÉLÁLLOMÁSAI: A REPÜLÉSI TÁVOLSÁG (KM),
A MENETREND SZERINTI JÁRATOK SZÁMA (DB) ÉS A MEGTETT REPÜLÉSI ÚT (KM)**

	Célállomás (Isztambul, Atatürk repülőtérrel)	Repülési távolság egy útra km	Menetrend szerinti járatok száma db	A repülési út hossza km
Rövid távú célállomások				
1.	Amszterdam (AMS)	2 356	1309	6 168 008
2.	Athén (ATH)	562	1092	1 227 408
3.	Barcelona (BCN)	2 278	1029	4 688 124
4.	Bécs (VIE)	1 356	1463	3 967 656
5.	Berlin (BER, TXL)	1 858	713	2 649 508
6.	Bologna (BLQ)	1 565	581	1 818 530
7.	Bremen (BRE)	2 024	217	878 416
8.	Brüsszel (BRU)	2 228	1309	5 832 904
9.	Budapest (BUD)	1 189	520	1 236 560
10.	Bukarest (OTP)	576	1029	1 185 408
11.	Düsseldorf (DUS)	2 182	1372	5 987 408
12.	Frankfurt (FRA)	1 909	1393	5 318 474
13.	Genova (GOA)	1 760	260	915 200
14.	Göteborg (GOT)	2 389	457	2 183 546
15.	Hamburg (HAM)	2 180	966	4 211 760
16.	Hannover (HAJ)	2 061	396	1 632 312
17.	Helsinki (HEL)	2 292	582	2 667 888
18.	Koppenhága (CPH)	2 109	1029	4 340 322
19.	Köln (CGN)	2 146	643	2 759 756
20.	Lion (LYS)	2 174	644	2 800 112
21.	Lipcse/Halle (LEJ)*	1 712	147	503 328
22.	Ljubljana (LJU)	1 337	260	695 240
23.	Milanó (MXP)	1 735	1183	4 105 010
24.	München (MUC)	1 637	2084	6 823 016
25.	Nápoly (NAP)	1 389	260	722 280
26.	Nicosia (NIC)	755	1309	1 976 590
27.	Nizza (NCE)	1 808	457	1 652 512
28.	Nürnberg (NUE)	1 733	390	1 351 740
29.	Párizs (CDG)	2 261	1456	6 584 032
30.	Prága (PRG)	1 518	686	2 082 696
31.	Riga (RIX)	1 806	208	751 296
32.	Róma (FCO)	1 378	728	2 006 368
33.	Stockholm (ARN)	2 408	1029	4 955 664
34.	Stuttgart (STR)	1 777	1029	3 657 066
35.	Szófia (SOF)	504	530	534 240
36.	Toulouse (TLS)	2 277	239	1 088 406
37.	Varsó (WAW)	1 446	332	960 144
38.	Velence (VCE)	1 510	728	2 198 560
Középtávú célállomások				
39.	Bilbao (BIO)	2 635	96	505 920
40.	Birmingham (BHX)	2 750	322	1 771 000
41.	Dublin (DUB)	2 959	364	2 154 152
42.	Edinburgh (EDI)	2 859	60	343 080
43.	Lisszabon (LIS)	3 484	260	1 811 680
44.	London (LHR, LGW)	2 580	1 560	8 049 600
45.	Madrid (MAD)	2 821	728	4 107 376
46.	Malaga (AGP)	3 007	208	1 250 912
47.	Manchester (MAN)	2 785	457	2 545 490
48.	Oslo (OSL)	2 450	644	3 155 600
49.	Valencia (VLC)	2 546	780	3 971 760
	összesen		35 538	134 784 058

Megjegyzés: A repülési távolság és a www.travelmath.com és a Turkish Airlines (Skylife magazin 2011. decemberi száma 186. oldal) adatai alapján kerültek kiszámításra. 2012-ben 414,646 millió volt a repült kilométer.

**20. MELLÉKLET: AZ EGT TERÜLETÉRE INDÍTOTT MENETREND SZERINTI JÁRATOK
GYAKORISÁGA (TURKISH AIRLINES, 2011/2012. TÉL ÉS 2012. NYÁR)**

	Célállomás (Isztambul Atatürk repülőtéréről)	Menetrend szerinti járatok száma				Mindösszesen
		téli (21 hét)		nyári (31 hét)		
		heti db	összesen db	heti db	összesen db	
	Rövid távú célállomások					
1.	Amszterdam (AMS)	21	441	28	868	1 309
2.	Athén (ATH)	21	441	21	651	1 092
3.	Barcelona (BCN)	18	378	21	651	1 029
4.	Bécs (VIE)	18	378	35	1 085	1 463
5.	Berlin (BER, TXL)*	21	441	16	272	713
6.	Bologna (BLQ)	7	147	14	434	581
7.	Bremen (BRE)			7	217	217
8.	Brüsszel (BRU)	21	441	28	868	1 309
9.	Budapest (BUD)	10	210	10	310	520
10.	Bukarest (OTP)	18	378	21	651	1 029
11.	Düsseldorf (DUS)	24	504	28	868	1 372
12.	Frankfurt (FRA)*	21	441	34	952	1 393
13.	Genova (GOA)	5	105	5	155	260
14.	Göteborg (GOT)	7	147	10	310	457
15.	Hamburg (HAM)*	21	441	25	525	966
16.	Hannover (HAJ)*	12	252	12	144	396
17.	Helsinki (HEL)	10	210	12	372	582
18.	Koppenhága (CPH)	18	378	21	651	1 029
19.	Köln (CGN)	7	147	16	496	643
20.	Lion (LYS)	10	210	14	434	644
21.	Lipcse/Halle (LEJ)*			7	147	147
22.	Ljubljana (LJU)	5	105	5	155	260
23.	Milanó (MXP)	15	315	28	868	1 183
24.	München (MUC)	21	441	53	1 643	2 084
25.	Nápoly (NAP)	5	105	5	155	260
26.	Nicosia (NIC)	21	441	28	868	1 309
27.	Nizza (NCE)	7	147	10	310	457
28.	Nürnberg (NUE)*	10	210	15	180	390
29.	Párizs (CDG)	28	588	28	868	1 456
30.	Prága (PRG)	12	252	14	434	686
31.	Riga (RIX)	4	84	4	124	208
32.	Róma (FCO)	14	294	14	434	728
33.	Stockholm (ARN)	18	378	21	651	1 029
34.	Stuttgart (STR)	18	378	21	651	1 029
35.	Szófia (SOF)	9	189	11	341	530
36.	Toulouse (TLS)	4	84	5	155	239
37.	Varsó (WAW)	4	84	8	248	332
38.	Velence (VCE)	14	294	14	434	728
	Középtávú célállomások					
39.	Bilbao (BIO)*			4	96	96
40.	Birmingham (BHX)	5	105	7	217	322
41.	Dublin (DUB)	7	147	7	217	364
42.	Edinburgh (EDI)*			4	60	60
43.	Lisszabon (LIS)	5	85	7	175	260
44.	London (LHR, LGW)*	30	450	30	1 110	1 560
45.	Madrid (MAD)	14	294	14	434	728
46.	Malaga (AGP)	4	73	5	135	208
47.	Manchester (MAN)	7	147	10	310	457
48.	Oslo (OSL)	10	210	14	434	644
49.	Valencia (VLC)	15	315	15	465	780
	összesen		12 305		23 233	35 538
Forrás: saját gyűjtés és szerkesztés, http://www.turkishairlines.com/en-int (Online service Timetable)						
Megjegyzés: * szezonális járatok						

**21. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA A SZÉNDIOXID MINIMUM KIBOCSÁTÁSI SZCENÁRIÓJÁNAK
KISZÁMÍTÁSÁHOZ**

	Célállomás (Isztambulból)	Fajlagos CO ₂ kibocsátás	Egy repülőgép CO ₂ kibocsátása	Járatok száma	Éves CO ₂ kibocsátás		Utas szám
					egy útra	retúr	retúr
		tonna/fő	tonna/gép	darab/év	tonna	tonna	fő
		K1	K2=K1*FH	K3	K4=K2*K3	K5=2*K4	K6=2*K5*FH
Rövid táv							
1.	Amszterdam (AMS)	0,206	25,956	1309	33 976	67 953	329 868
2.	Athén (ATH)	0,050	6,300	1092	6 880	13 759	275 184
3.	Barcelona (BCN)	0,208	26,208	1029	26 968	53 936	259 308
4.	Bécs (VIE)	0,117	14,742	1463	21 568	43 135	368 676
5.	Berlin (BER, TXL)	0,505	63,630	713	45 368	90 736	179 676
6.	Bologna (BLQ)	0,128	16,128	581	9 370	18 741	146 412
7.	Bremen (BRE)	0,188	23,688	217	5 140	10 281	54 684
8.	Brüsszel (BRU)	0,202	25,452	1309	33 317	66 633	329 868
9.	Budapest (BUD)	0,097	12,222	520	6 355	12 711	131 040
10.	Bukarest (OTP)	0,042	5,292	1029	5 445	10 891	259 308
11.	Düsseldorf (DUS)	0,190	23,940	1372	32 846	65 691	345 744
12.	Frankfurt (FRA)	0,174	21,924	1393	30 540	61 080	351 036
13.	Genova (GOA)	0,156	19,656	260	5 111	10 221	65 520
14.	Göteborg (GOT)	0,205	25,830	457	11 804	23 609	115 164
15.	Hamburg (HAM)	0,186	23,436	966	22 639	45 278	243 432
16.	Hannover (HAJ)	0,180	22,680	396	8 981	17 963	99 792
17.	Helsinki (HEL)	0,202	25,452	582	14 813	29 626	146 664
18.	Koppenhága (CPH)	0,188	23,688	1029	24 375	48 750	259 308
19.	Köln (CGN)	0,186	23,436	643	15 069	30 139	162 036
20.	Lion (LYS)	0,185	23,310	644	15 012	30 023	162 288
21.	Lipcse/Halle (LEJ)	0,138	17,388	147	2 556	5 112	37 044
22.	Ljubljana (LJU)	0,121	15,246	260	3 964	7 928	65 520
23.	Milanó (MXP)	0,159	20,034	1183	23 700	47 400	298 116
24.	München (MUC)	0,147	18,522	2084	38 600	77 200	525 168
25.	Nápoly (NAP)	0,114	14,364	260	3 735	7 469	65 520
26.	Nicosia (NIC)	0,505	63,630	1309	83 292	166 583	329 868
27.	Nizza (NCE)	0,168	21,168	457	9 674	19 348	115 164
28.	Nürnberg (NUE)	0,156	19,656	390	7 666	15 332	98 280
29.	Párizs (CDG)	0,209	26,334	1456	38 342	76 685	366 912
30.	Prága (PRG)	0,141	17,766	686	12 187	24 375	172 872
31.	Riga (RIX)	0,169	21,294	208	4 429	8 858	52 416
32.	Róma (FCO)	0,129	16,254	728	11 833	23 666	183 456
33.	Stockholm (ARN)	0,206	25,956	1029	26 709	53 417	259 308
34.	Stuttgart (STR)	0,164	20,664	1029	21 263	42 527	259 308
35.	Szófia (SOF)	0,045	5,670	530	3 005	6 010	133 560
36.	Toulouse (TLS)	0,212	26,712	239	6 384	12 768	60 228
37.	Varsó (WAW)	0,129	16,254	332	5 396	10 793	83 664
38.	Velence (VCE)	0,133	16,758	728	12 200	24 400	183 456
Középtáv							
39.	Bilbao (BIO)	0,210	26,460	96	2 540	5 080	24 192
40.	Birmingham (BHX)	0,211	26,586	322	8 561	17 121	81 144
41.	Dublin (DUB)	0,237	29,862	364	10 870	21 740	91 728
42.	Edinburgh (EDI)	0,230	28,980	60	1 739	3 478	15 120
43.	Lisszabon (LIS)	0,259	32,634	260	8 485	16 970	65 520
44.	London (LHR, LGW)	0,200	25,200	1 560	39 312	78 624	393 120
45.	Madrid (MAD)	0,218	27,468	728	19 997	39 993	183 456
46.	Malaga (AGP)	0,234	29,484	208	6 133	12 265	52 416
47.	Manchester (MAN)	0,418	52,668	457	24 069	48 139	115 164
48.	Oslo (OSL)	0,198	24,948	644	16 067	32 133	162 288
49.	Valencia (VLC)	0,200	25,200	780	19 656	39 312	196 560
			összesen	35 538	847 941	1 695 882	8 955 576
Megjegyzés:							
A CO ₂ kibocsátás a www.tripbase.com/flight-Co2-calculator alapján került kiszámításra.							
A férőhely kapacitása (FH) az Airbus 319-132 esetén 126 fő (Economy osztály).							
A férőhely kihasználtság a rövid távú repülés esetén 81,2%, a középtávú repülés esetén pedig 78,1% (Forrás: 2008 Guidelines to Defra's GHG Conversion Factors: Methodology Paper for Transport Emission Factors, July 2008; www.defra.gov.uk)							

21. MELLÉKLET FOLYTATÁSA

Szükséges kvóta mennyiség az EU Kibocsátások Kereskedelmi Rendszerében								
Üzleti év	Éves kvóta mennyiség (t CO₂)							
(Minimumscenário)	ingyenes	vásárlás						
2012	1 054 382	641 500						
2013-2020	996 196	699 686						
Forrás: The German Emission Trading Authority (DEHSt), www.dehst.de								
A kvóta mennyiség beszerzési költsége az European Energy Exchange (Lipce) közvetlen aukcióján								
Üzleti év	Aukciós díj		Bekerülési érték				Mind összesen	
(Maximumscenário)	EUR/t CO₂	Összesen (EUR)	Egységár EUR/t CO₂		Összesen (EUR)		EUR	
2012	0,004	2 566	6,942	13,625	4 453 290	8 740 432	4 455 856	8 742 998
2013-2020	0,004	2 799	6,942	13,625	4 857 218	9 533 217	4 860 016	9 536 015
Megjegyzés: A kibocsátási pótlék egységárai átlagosan 6,942 (2012.03.26-30.) és 13,625 (2010.01.04-06.30) EUR/tonna CO ₂ .								
http://cdn.eex.com/document/85588/EEX%20MARKET%20MONITOR-Q1%2B2%202010%20engl.pdf								

22. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA A SZÉNDIOXID GYAKORLATI KIBOCSÁTÁSI SZCENÁRIÓJÁNAK KISZÁMÍTÁSÁHOZ

	Célállomás (Isztambul, Atattürk repülőtérrel)	Fajlagos CO ₂ kibocsátás		Egy repülőgép CO ₂ kibocsátása			Gép	Járatok száma	Éves CO ₂ kibocsátás		Utas szám	
									egy útra	retúr	retúr	
		tonna/fő		tonna/gép					darab/év	tonna	tonna	fő
		Economy	Business	Economy	Business	összesen						
		K1	K2	K3=K1*FH	K4=K2*FH	K5=K3+K4		K6	K7=K6*K5	K8=2*K7	K9=2*K6*FH	
Rövid táv												
1.	Amsterdam (AMS)	0,206	0,310	27,810	6,200	34,010	B1	1309	44 519	89 038	405 790	
2.	Athén (ATH)	0,050	0,075	6,750	1,500	8,250	B1	1092	9 009	18 018	338 520	
3.	Barcelona (BCN)	0,208	0,313	28,080	6,260	34,340	B1	1029	35 336	70 672	318 990	
4.	Bécs (VIE)	0,117	0,175	13,338	2,450	15,788	A1	1463	23 098	46 196	813 428	
5.	Berlin (BER, TXL)	0,505	0,758	77,265	31,836	109,101	A3	713	77 789	155 578	278 070	
6.	Bologna (BLQ)	0,128	0,193	18,432	3,474	21,906	A2	581	12 727	25 455	323 036	
7.	Bremen (BRE)	0,188	0,282	28,764	11,844	40,608	A3	217	8 812	17 624	84 630	
8.	Brüsszel (BRU)	0,202	0,304	29,088	5,472	34,560	A2	1309	45 239	90 478	727 804	
9.	Budapest (BUD)	0,097	0,146	14,841	6,132	20,973	A3	520	10 906	21 812	202 800	
10.	Bukarest (OTP)	0,042	0,064	5,670	1,280	6,950	B1	1029	7 152	14 303	318 990	
11.	Düsseldorf (DUS)	0,190	0,285	29,070	11,970	41,040	A3	1372	56 307	112 614	535 080	
12.	Frankfurt (FRA)	0,174	0,261	26,622	10,962	37,584	A3	1393	52 355	104 709	543 270	
13.	Genova (GOA)	0,156	0,234	23,868	9,828	33,696	A3	260	8 761	17 522	101 400	
14.	Göteborg (GOT)	0,205	0,308	27,675	6,160	33,835	B1	457	15 463	30 925	141 670	
15.	Hamburg (HAM)	0,186	0,278	47,244	6,672	53,916	A4	966	52 083	104 166	537 096	
16.	Hannover (HAJ)	0,180	0,270	24,300	5,400	29,700	B1	396	11 761	23 522	122 760	
17.	Helsinki (HEL)	0,202	0,304	27,270	6,080	33,350	B1	582	19 410	38 819	180 420	
18.	Koppenhága (CPH)	0,188	0,282	31,584	5,640	37,224	B2	1029	38 303	76 607	386 904	
19.	Köln (CGN)	0,186	0,280	28,458	11,760	40,218	A3	643	25 860	51 720	250 770	
20.	Lion (LYS)	0,185	0,278	24,975	5,560	30,535	B1	644	19 665	39 329	199 640	
21.	Lipcse/Halle (LEJ)	0,138	0,401	21,114	16,842	37,956	A3	147	5 580	11 159	57 330	
22.	Ljubljana (LJU)	0,121	0,181	13,794	3,258	17,052	A1	260	4 434	8 867	144 560	
23.	Milánó (MXP)	0,159	0,238	21,465	4,760	26,225	B1	1183	31 024	62 048	366 730	
24.	München (MUC)	0,147	0,220	22,491	9,240	31,731	A3	2084	66 127	132 255	812 760	
25.	Nápoly (NAP)	0,114	0,171	17,442	7,182	24,624	A3	260	6 402	12 804	101 400	
26.	Nicosia (NIC)	0,505	0,758	77,265	31,836	109,101	A3	1309	142 813	285 626	510 510	
27.	Nizza (NCE)	0,168	0,252	22,680	5,040	27,720	B1	457	12 668	25 336	141 670	
28.	Nürnberg (NUE)	0,156	0,235	22,464	4,230	26,694	A2	390	10 411	20 821	216 840	
29.	Párizs (CDG)	0,209	0,313	28,215	6,260	34,475	B1	1456	50 196	100 391	451 360	
30.	Prága (PRG)	0,141	0,212	21,573	8,904	30,477	A3	686	20 907	41 814	267 540	
31.	Riga (RIX)	0,169	0,253	25,857	10,626	36,483	A3	208	7 588	15 177	81 120	
32.	Róma (FCO)	0,129	0,194	21,672	3,880	25,552	B2	728	18 602	37 204	273 728	
33.	Stockholm (ARN)	0,206	0,310	25,956	0,000	25,956	B1	1029	26 709	53 417	318 990	
34.	Stuttgart (STR)	0,164	0,247	23,616	4,446	28,062	A2	1029	28 876	57 752	572 124	
35.	Szófia (SOF)	0,045	0,068	6,075	1,360	7,435	B1	530	3 941	7 881	164 300	
36.	Toulouse (TLS)	0,212	0,318	28,620	6,360	34,980	B1	239	8 360	16 720	74 090	
37.	Varsó (WAW)	0,129	0,193	19,737	8,106	27,843	A3	332	9 244	18 488	129 480	
38.	Velence (VCE)	0,133	0,199	19,152	3,582	22,734	A2	728	16 550	33 101	404 768	
Középtáv												
39.	Bilbao (BIO)*	0,210	0,610	32,130	25,620	57,750	A3	96	5 544	11 088	37 440	
40.	Birmingham (BHX)	0,211	0,614	32,283	25,788	58,071	A3	322	18 699	37 398	125 580	
41.	Dublin (DUB)	0,237	0,689	31,995	13,780	45,775	B1	364	16 662	33 324	112 840	
42.	Edinburgh (EDI)	0,230	0,668	31,050	13,360	44,410	B1	60	2 665	5 329	18 600	
43.	Lisszabon (LIS)	0,259	0,753	39,627	31,626	71,253	A3	260	18 526	37 052	101 400	
44.	London (LHR, LGW)	0,200	0,580	30,600	24,360	54,960	A3	1 560	85 738	171 475	608 400	
45.	Madrid (MAD)	0,218	0,634	29,430	12,680	42,110	B1	728	30 656	61 312	225 680	
46.	Malaga (AGP)	0,234	0,679	31,590	13,580	45,170	B1	208	9 395	18 791	64 480	
47.	Manchester (MAN)	0,418	1,214	63,954	50,988	114,942	A3	457	52 528	105 057	178 230	
48.	Oslo (OSL)	0,198	0,574	30,294	24,108	54,402	A3	644	35 035	70 070	251 160	
49.	Valencia (VLC)	0,200	0,580	27,000	11,600	38,600	B1	780	30 108	60 216	241 800	
összesen								35 538	1 350 541	2 701 082	13 865 978	
Forrás: saját gyűjtés és számítás a CO ₂ kibocsátás a www.tripbase.com/flight-Co2-calculator alapján.												
Megjegyzés:												
A férőhely kihasználtság a rövid távú repülés esetén 81,2%, a középtávú repülés esetén pedig 78,1% (Forrás: 2008 Guidelines to Defra's GHG Conversion Factors: Methodology Paper for Transport Emission Factors, July 2008; www.defra.gov.uk)												

22. MELLÉKLET FOLYTATÁSA

A géptípusok komfortfokozat szerinti férőhely kapacitása (FH)									
Géptípus	Komfortfokozat		Férőhely kapacitás						
	Economy	Business							
	ő	ő	ő/gép						
A1. A319-132	114	18	132						
A2. A320-232	144	18	162						
A3. A321-231	153	42	195						
A4. A340-313X	254	24	278						
B1. B737-8F2(W)	135	20	155						
B2. B737-9F2ER(W)	168	20	188						
Szükséges kvóta mennyiség az EU Kibocsátások Kereskedelmi Rendszerében									
Üzleti év	Éves kvóta mennyiség (t CO ₂)								
(Gyakorlati szcenárió)	ingyenes	vásárlás							
2012	1 054 382	1 646 700							
2013-2020	996 196	1 704 886							
Forrás: The German Emission Trading Authority (DEHSt), www.dehst.de									
A kvóta mennyiség beszerzési költsége az European Energy Exchange (Lipce) közvetlen aukcióján									
Üzleti év	Aukciós díj		Bekerülési érték				Mind összesen		
(Maximumszcenárió)	EUR/t CO ₂	Összesen (EUR)	Egységár (EUR/t CO ₂)		Összesen (EUR)		EUR		
2012	0,004	6 587	6,942	13,625	11 431 389	22 436 282	11 437 975	22 442 869	
2013-2020	0,004	6 820	6,942	13,625	11 835 316	23 229 066	11 842 135	23 235 886	
Megjegyzés: A kibocsátási pótlék egységárai átlagosan 6,942 (2012.03.26-30.) és 13,625 (2010.01.04-06.30) euró/tonna CO ₂ .									
http://cdn.eex.com/document/85588/EEEX%20MARKET%20MONITOR-Q1%2B2%202010%20engl.pdf									

23. MELLÉKLET: MUNKATÁBLA A SZÉNDIOXID MAXIMUM KIBOCSÁTÁSI SZCENÁRIÓJÁNAK KISZÁMÍTÁSÁHOZ

	Célállomás (Isztambul, Atatürk repülőtérrel)	Fajlagos CO ₂ kibocsátás		Egy repülőgép CO ₂ kibocsátása			Járatok száma	Éves CO ₂ kibocsátás		Utazó szám
								egy útra	retúr	retúr
		tonna/ő		tonna/gép			darab/év	tonna	tonna	ő
		Economy	Business	Economy	Business	összesen				
		K1	K2	K3=K1*FH	K4=K2*FH	K5=K3+K4	K6	K7=K6*K5	K8=2*K7	K9=2*K6*FH
Rövid táv										
1. Anszterdam (AMS)		0,206	0,310	52,324	7,440	59,764	1309	78 231	156 462	727 804
2. Athén (ATH)		0,050	0,075	12,700	1,800	14,500	1092	15 834	31 668	607 152
3. Barcelona (BCN)		0,208	0,313	52,832	7,512	60,344	1029	62 094	124 188	572 124
4. Bécs (VIE)		0,117	0,175	29,718	4,200	33,918	1463	49 622	99 244	813 428
5. Berlin (BER, TXL)		0,505	0,758	128,270	18,192	146,462	713	104 427	208 855	396 428
6. Bologna (BLQ)		0,128	0,193	32,512	4,632	37,144	581	21 581	43 161	323 036
7. Bremen (BRE)		0,188	0,282	47,752	6,768	54,520	217	11 831	23 662	120 652
8. Brüsszel (BRU)		0,202	0,304	51,308	7,296	58,604	1309	76 713	153 425	727 804
9. Budapest (BUD)		0,097	0,146	24,638	3,504	28,142	520	14 634	29 268	289 120
10. Bukarest (OTP)		0,042	0,064	10,668	1,536	12,204	1029	12 558	25 116	572 124
11. Düsseldorf (DUS)		0,190	0,285	48,260	6,840	55,100	1372	75 597	151 194	762 832
12. Frankfurt (FRA)		0,174	0,261	44,196	6,264	50,460	1393	70 291	140 582	774 508
13. Genova (GOA)		0,156	0,234	39,624	5,616	45,240	260	11 762	23 525	144 560
14. Göteborg (GOT)		0,205	0,308	52,070	7,392	59,462	457	27 174	54 348	254 092
15. Hamburg (HAM)		0,186	0,278	47,244	6,672	53,916	966	52 083	104 166	537 096
16. Hannover (HAJ)		0,180	0,270	45,720	6,480	52,200	396	20 671	41 342	220 176
17. Helsinki (HEL)		0,202	0,304	51,308	7,296	58,604	582	34 108	68 215	323 592
18. Koppenhága (CPH)		0,188	0,282	47,752	6,768	54,520	1029	56 101	112 202	572 124
19. Köln (CGN)		0,186	0,280	47,244	6,720	53,964	643	34 699	69 398	357 508
20. Lion (LYS)		0,185	0,278	46,990	6,672	53,662	644	34 558	69 117	358 064
21. Lipcse/Halle (LEJ)		0,138	0,401	35,052	9,624	44,676	147	6 567	13 135	81 732
22. Ljubljana (LJU)		0,121	0,181	30,734	4,344	35,078	260	9 120	18 241	144 560
23. Milánó (MXP)		0,159	0,238	40,386	5,712	46,098	1183	54 534	109 068	657 748
24. München (MUC)		0,147	0,220	37,338	5,280	42,618	2084	88 816	177 632	1 158 704
25. Nápoly (NAP)		0,114	0,171	28,956	4,104	33,060	260	8 596	17 191	144 560
26. Nicosia (NIC)		0,505	0,758	128,270	18,192	146,462	1309	191 719	383 438	727 804
27. Nizza (NCE)		0,168	0,252	42,672	6,048	48,720	457	22 265	44 530	254 092
28. Nürnberg (NUE)		0,156	0,235	39,624	5,640	45,264	390	17 653	35 306	216 840
29. Párizs (CDG)		0,209	0,313	53,086	7,512	60,598	1456	88 231	176 461	809 536
30. Prága (PRG)		0,141	0,212	35,814	5,088	40,902	686	28 059	56 118	381 416
31. Riga (RIX)		0,169	0,253	42,926	6,072	48,998	208	10 192	20 383	115 648
32. Róma (FCO)		0,129	0,194	32,766	4,656	37,422	728	27 243	54 486	404 768
33. Stockholm (ARN)		0,206	0,310	52,324	7,440	59,764	1029	61 497	122 994	572 124
34. Stuttgart (STR)		0,164	0,247	41,656	5,928	47,584	1029	48 964	97 928	572 124
35. Szófia (SOF)		0,045	0,068	11,430	1,632	13,062	530	6 923	13 846	294 680
36. Toulouse (TLS)		0,212	0,318	53,848	7,632	61,480	239	14 694	29 387	132 884
37. Varsó (WAW)		0,129	0,193	32,766	4,632	37,398	332	12 416	24 832	184 592
38. Velence (VCE)		0,133	0,199	33,782	4,776	38,558	728	28 070	56 140	404 768
Középtáv										
39. Bilbao (BIO)		0,210	0,610	53,340	14,640	67,980	96	6 526	13 052	53 376
40. Birmingham (BHX)		0,211	0,614	53,594	14,736	68,330	322	22 002	44 005	179 032
41. Dublin (DUB)		0,237	0,689	60,198	16,536	76,734	364	27 931	55 862	202 384
42. Edinburgh (EDI)		0,230	0,668	58,420	16,032	74,452	60	4 467	8 934	33 360
43. Lisszabon (LIS)		0,259	0,753	65,786	18,072	83,858	260	21 803	43 606	144 560
44. London (LHR, LGW)		0,200	0,580	50,800	13,920	64,720	1 560	100 963	201 926	867 360
45. Madrid (MAD)		0,218	0,634	55,372	15,216	70,588	728	51 388	102 776	404 768
46. Malaga (AGP)		0,234	0,679	59,436	16,296	75,732	208	15 752	31 505	115 648
47. Manchester (MAN)		0,418	1,214	106,172	29,136	135,308	457	61 836	123 672	254 092
48. Oslo (OSL)		0,198	0,574	50,292	13,776	64,068	644	41 260	82 520	358 064
49. Valencia (VLC)		0,200	0,580	50,800	13,920	64,720	780	50 482	100 963	433 680
						összesen	35 538	1 994 537	3 989 075	19 759 128
Megjegyzés:										
A komfortkiszámlázástól függő széndioxid kibocsátási adatok a www.tripbase.com/light-Co2-calculator alapján került kiszámításra.										
A férőhely kapacitása (FH) az Airbus340-313X (254 ő Economy, 24 ő Business) alapján kerül kiszámításra.										
A férőhely kihasználtság a rövid távú repülés esetén 81,2%, a középtávú repülés esetén pedig 78,1% (Forrás: 2008 Guidelines to Defra's GHG Conversion Factors: Methodology Paper for Transport Emission Factors, July 2008; www.defra.gov.uk)										

23. MELLÉKLET FOLYTATÁSA

Szükséges kvóta mennyiség az EU Kibocsátások Kereskedelmi Rendszerében								
Üzleti év	Éves kvóta mennyiség (t CO ₂)							
	ingyenes	vásárlás						
(Maximumscenário)								
2012	1 054 382	2 934 693						
2013-2020	996 196	2 992 879						
Forrás: The German Emission Trading Authority (DEHSt), www.dehst.de								
A kvóta mennyiség beszerzési költsége az European Energy Exchange (Lipce) közvetlen aukcióján								
Üzleti év	Aukciós díj		Bekerülési érték				Mind összesen	
	EUR/t CO ₂	összesen (EUR)	Egységár EUR/t CO ₂		Összesen (EUR)		EUR	
(Maximumscenário)								
2012	0,004	11 739	6,942	13,625	20 372 636	39 985 186	20 384 374	39 996 925
2013-2020	0,004	11 972	6,942	13,625	20 776 563	40 777 970	20 788 534	40 789 942
Megjegyzés: A kibocsátási pótlék egységárai átlagosan 6,942 (2012.03.26-30.) és 13,625 (2010.01.04-06.30) euró/tonna CO ₂ .								
http://cdn.eex.com/document/85588/EEEX%20MARKET%20MONITOR-Q1%2B2%202010%20engl.pdf								